

Могилівська об'єднана територіальна громада
АНТИКОРУПЦІЙНА РАДА З ВИЯВЛЕННЯ ТА ОЦІНКИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

ВИСНОВОК
робочої групи з оцінки корупційних ризиків

с.Могилів

05 серпня 2020 року

1. Загальна частина

Висновок складено в межах реалізації конституційного права громадян України на участь в управлінні державними справами (ст.38 Конституції України) на підставі Антикорупційної програми Могилівської об'єднаної територіальної громади на 2020-2022 роки, затвердженої Рішенням Могилівської сільської ради від 04.05.2020р. №1073-60/VII, а також відповідно до плану діяльності Антикорупційної ради з виявлення та оцінки корупційних ризиків на 2020 рік (затверджено рішенням Антикорупційної ради від 09.07.2020 р.).

1.2. Об'єкт оцінки

Діяльність з підготовки та подання щорічних декларацій про майновий стан депутатами Могилівської сільської ради та службовцями виконавчих органів Могилівської сільської ради за період 2019-2020 р.р.

1.3. Мета оцінки -

Оцінити відповідність чинному законодавству діяльності з підготовки та подання щорічних декларацій про майновий стан депутатами Могилівської сільської ради та службовцями виконавчих органів Могилівської сільської ради за період 2019-2020 р.р.

1.4. Склад робочої групи, який здійснював оцінку –

Заліщук Любов Павлівна – член ГО «Очіма жінок», голова Антикорупційної ради.

Літвінов Олексій Володимирович – виконавчий директор ГО «Інститут Громадської Експертизи», заступник голови Антикорупційної ради;

Андрєв Олексій Миколайович – голова ДОГО «Дніпропетровський координаційно-експертний центр з питань регуляторної політики», член Антикорупційної ради.

1.5. Законодавство, що було застосовано при складанні висновку громадської експертизи–

Конституція України;

Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року № 1700-VII;

Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 року № 2493-III;

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-X;

Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, затверджено рішенням НАЗК від 09.02.2018 №166

1.6. Питання за якими проводилася оцінка

1. Якими документами визначено порядок декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами;

2. Які зовнішні та внутрішні фактори мають переважний вплив на своєчасне та повне декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами;

3. Як вимірюється ефективність діяльності уповноважених осіб громади із запобігання порушенню вимог законодавства щодо декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами;

4. Чи вжито усіх можливих заходів для унеможливлення порушень законодавства щодо декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами;

5. Чи фіксувалися правоохоронними органами випадки порушення законодавства щодо декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами.

2. Описова частина

До Могилівської сільської ради було направлено запити на публічну інформацію для отримання документів необхідних для складання висновку.

За переліком депутатів та службовців виконавчого органу Могилівської сільської ради було здійснено запити до Єдиного державного реєстру декларацій (<https://public.nazk.gov.ua/>) з метою з'ясування факту подання декларацій за 2018-2019р.р.

Декларації про майновий стан були оглянуті на предмет коректного заповнення та додатково щодо наявності підстав для подання інформації про суттєві зміни майнового стану, обов'язок з подання якої існував до 01.01.2020 р.

Як визначено п/п (б), (в) п.1 ч.1 ст.3 Закону України «Про запобігання корупції» дія цього Закону розповсюджується у тому числі на депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, посадових осіб місцевого самоврядування.

У відповідності до ч.1 ст.45 Закону України «Про запобігання корупції» депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови, посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі - декларація), за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством.

За підсумками вивчення отриманої інформації було встановлено, що за 2018, 2019 роки до Єдиного державного реєстру декларацій було внесено декларації усіх депутатів Могилівської сільської ради. При пошуку було встановлено розбіжність у написанні ПІБ депутата Земляного Є.Є. На офіційному сайті сільради ПІБ депутата зазначено як «Земляний Євген Євгенович», а в державному реєстрі декларант зазначив «Земляний Євгені́й Євгені́ювич», що унеможливило швидкий пошук декларації в реєстрі.

При перевірці факту подання декларацій службовців апарату сільської ради встановлено відсутність подання декларацій за 2018, 2019 роки одним декларантом.

Як визначено статтею 46 Закону України «Про запобігання корупції» у декларації зазначаються відомості про об'єкти нерухомості, що належать суб'єкту декларування та членам його сім'ї на праві приватної власності, включаючи спільну власність, або знаходяться у них в оренді чи на іншому праві користування, незалежно від форми укладення правочину, внаслідок якого набуто таке право. Такі відомості включають дані щодо виду, характеристики майна, місцезнаходження, дату набуття майна у власність, оренду або інше право користування, вартість майна на дату набуття його у власність, володіння або користування.

Не всі внесені до реєстру декларації містять інформацію про об'єкти нерухомості – житлові приміщення, якими володіє або користується декларант та члени його родини.

Взагалі не зазначили в декларації інформацію про наявну у власності або користуванні декларанта та членів його родини житлової нерухомості чотири депутати Могилівської сільської ради, два співробітника апарату сільської ради, а один співробітник апарату не подав інформацію про дату набуття права користування нерухомістю (з причини неповідомлення цієї інформації членом родини) що, як ми вважаємо, є порушенням вимог статтею 46 Закону України «Про запобігання корупції».

Питання відображення у декларації інформації, що не була надана членом родини декларанта, були висвітлені у пункті 6 Роз'яснень щодо застосування окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" стосовно заходів фінансового контролю (затверджено рішенням НАЗК №3 від 11.08.2016р. із змінами та доповненнями) - Якщо член сім'ї суб'єкта декларування відмовив йому у наданні всієї або частини інформації, що повинна бути відображена в декларації, і при цьому самому суб'єкту декларування ця інформація не відома, він обирає у

відповідних полях електронної форми декларації помітку "Член сім'ї не надав інформації". Якщо член сім'ї відмовився надати таку інформацію, але ця інформація відома суб'єкту декларування або може бути ним отримана з офіційних джерел (наприклад, правостановлюючі документи, відповідні державні реєстри), то суб'єкт декларування повинен відобразити у декларації всю відому йому інформацію.

До 01.01.2020р. стаття 52 Закону України «Про запобігання корупції» містила обов'язок для депутатів місцевих рад, сільських, селищних голів, посадових осіб місцевого самоврядування подавати протягом десяти днів до НАЗК інформацію про суттєві зміни майнового стану.

Як виходить з інформації декларацій протягом 2018, 2019 років у трьох депутатів сільської ради та у трьох службовців апарату сільської ради виникав обов'язок подати інформацію до НАЗК щодо суттєвих змін майнового стану (придбання або отримання нерухомості), проте така інформація в Єдиному державному реєстрі декларацій не була знайдена.

Відповідальність за порушення законодавства з питань фінансового контролю встановлена статтею 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) і передбачають притягнення до адміністративної відповідальності за:

- несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування,
- неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані,
- подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

Стаття 59 Закону України «Про запобігання корупції», передбачає, що відомості про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення, вносяться до **Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення**, що формується та ведеться Національним агентством.

Інформація про осіб, притягнутих до відповідальності за правопорушення, склади яких визначено ст.172-6 КУпАП, вноситься до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Перебування у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення може стати перешкодою для подальшого зайняття посад на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування.

За отриманою інформацією протягом 2019-2020 років до Могилівської сільської ради надійшло 7 запитів з Управління захисту економіки в Дніпропетровській області Департаменту захисту економіки Національної поліції України щодо перевірки фактів належного подання щорічних майнових декларацій у відношенні 6 депутатів (відносно двох з них – повторно) та одного службовця апарату.

За підсумками проведених перевірок відносно одного депутата сільської ради було складено протокол про адміністративне правопорушення. На підставі складеного протоколу Петриківським районним судом Дніпропетровської області у відношенні депутата винесено постанову про притягнення до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу в розмірі 850 грн згідно ч.1 ст.172-6 КУпАП «Порушення вимог фінансового контролю» за несвоєчасне подання декларації про майновий стан за 2017 рік.

Під час позачергової сесії Могилівської сільради у липні 2020 року було проведено анонімне анкетування присутніх депутатів щодо наявних труднощів із заповненням та поданням щорічних декларацій. З 14 присутніх на сесії заповнили та подали анкети 8 депутатів.

Повідомили про наявність проблем з заповненням декларацій 3 депутати (2 – через відсутність комп'ютеру; 1 – проблеми особистого характеру).

Самостійно без допомоги сторонніх осіб заповнюють та подають декларації – 2 депутати.

Складають та подають декларації за допомогою службовців апарату – 4 депутати.

Складають та подають декларації за допомогою рідних та друзів – 2 депутати.

3. Висновки робочої групи

Порядок подання декларацій депутатами та службовцями апарату сільської ради врегульований загальними нормами законодавства України.

Наявні одиничні порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» в частині подання щорічних декларацій, в основному пов'язані із незазначенням інформації щодо нерухомості у власності або користуванні суб'єктів декларування. Вважаємо, що ці порушення обумовлені недостатньою освіченістю декларантів з вимогами законодавства та необхідністю заповнення усіх розділів декларації.

Вимірювання ефективності діяльності уповноважених осіб громади із запобігання порушенню вимог законодавства щодо декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами відсутнє за відсутністю відповідних уповноважених осіб в громаді.

Існує можливість для запровадження додаткових заходів для унеможливлення порушень законодавства щодо декларування майнового стану службовцями, посадовими особами та депутатами. Перелік додаткових заходів визначений у пропозиціях до цього Висновку.

Діяльність депутатів та службовців виконавчих органів Могилівської сільської ради з подання щорічних декларацій перебуває під щільним моніторингом з боку уповноважених органів Національної поліції України. Результатом цієї діяльності є притягнення до адміністративної відповідальності одного депутата сільської ради.

В свою чергу, значна частина депутатів сільської ради потребує допомоги у складанні та поданні щорічних декларацій. Значним наявним зовнішнім фактором, що впливає на подання декларацій депутатами сільради є відсутність відповідної комп'ютерної техніки. Значним внутрішнім фактором є відсутність повної інформації про зміст законодавства з питань фінансового контролю та навичок з його практичного застосування, про що свідчить значний відсоток депутатів, які користуються допомогою сторонніх осіб для заповнення майнових декларацій.

Тому є доцільним запровадження щорічних заходів з проведення інформування щодо змісту та змін законодавства у сфері фінансового контролю та організації допомоги з подання декларацій депутатам і службовцям апарату у першому кварталі кожного року.

4. Пропозиції робочої групи

Визначити розпорядчим документом Могилівської сільської ради необхідність щорічно у січні-лютому проводити інформування депутатів сільської ради та службовців виконавчих органів Могилівської сільської ради про стан законодавства з питань декларування, про порядок та строки подання щорічних декларацій, про існуючий обов'язок надання інформації до НАЗК в рамках заходів фінансового контролю (наприклад, обов'язок інформування НАЗК про відкриття декларантом або членом його родини валютного рахунка в установі банку-нерезидента тощо);

Визначити розпорядчим документом Могилівської сільської ради графік надання щорічно протягом 1 кварталу консультацій та допомоги депутатам Могилівської сільської ради та службовцям виконавчих органів Могилівської сільської ради з питань складання та подання щорічних декларацій;

Провести службове розслідування з метою встановлення наявності чи відсутності порушення законодавства по факту неподання щорічної декларації службовцем виконавчих органів Могилівської сільської ради.

Внести зміни до змісту офіційного сайту Могилівської сільської ради в частині написання ПІБ депутата сільської ради «Земляний Євгеній Євгенійович».

Додатки:

Перелік депутатів Могилівської сільської ради

Перелік службовців виконавчих органів Могилівської сільської ради – суб'єтів декларування

Роз'яснення НАЗК щодо подання декларацій (Рішення НАЗК №3 від 11.08.2016р.)

Робоча група:

Заліщук Л.П.

Літвінов О.В.

Андрєєв О.М.

Косіє

СПИСОК

депутатів Могилівської сільської ради, які є суб'єктами декларування
відповідно до норм Закону України «Про запобігання корупції»

станом на 19.06.2020 року

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові депутата
1.	Бреславець Ольга Іванівна
2.	Гагаріна Валентина Василівна
3.	Земляний Євген Євгенович
4.	Лисиця Сергій Григорович
5.	Моня Леся Іванівна
6.	Мосієнко Володимир Вікторович
7.	Невтриніс Валентина Іванівна
8.	Палагієва Тетяна Олександрівна
9.	Перепелиця Оксана Віталіївна
10.	Перетяцько Олена Михайлівна
11.	Пилипенко Таміла Василівна
12.	Погорілий Валерій Петрович
13.	Подушко Анатолій Григорович
14.	Повіренний Олександр Вікторович
15.	Сідак Наталія Миколаївна
16.	Сірман Валерій Станіславович
17.	Сирота Віта Олександрівна
18.	Тимошенко Юрій Григорович
19.	Турова Таїсія Вікторівна
20.	Черниш Роман Іванович
21.	Шкурацька Алла Григорівна

*Згідно з оригіналом
секретар Олесь В. Невтриніс*

Коще

СПИСОК

працівників Могилівської сільської ради, які є суб'єктами декларування
відповідно до норм Закону України «Про запобігання корупції»

станом на 19.06.2020 року

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові
1	ДРУЖКО ВАЛЕРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ
2	СМІРНОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА
3	НЕВТРИНІС ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА
4	СИРОТА ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА
5	КОТЕНКО ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА
6	КОБЕЛЕВА АННА АНАТОЛІЇВНА
7	КРИВИЧ ОЛЕКСАНДРА ВОЛОДИМИРІВНА
8	ПЕРЕПЕЛИЦЯ ОКСАНА ВІТАЛІЇВНА
9	КОЗАЧОК СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА
10	БАРАБАШ ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА
11	ІЛЬЧЕНКО ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА
12	ДЕМЧЕНКО МАРИНА ВОЛОДИМИРІВНА
13	БОРДЮГОВА ТЕТЯНА ПЕТРІВНА
14	ЯЦЕНКО АННА ВОЛОДИМИРІВНА
15	КРАВЕЦЬ РОМАН АНАТОЛІЙОВИЧ
16	КОЛОДКА ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА
17	БОЙКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*Зі мною з оригіналом
Секретар *[підпис]* В. Шевчук*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції
11 серпня 2016 року N 3

(із змінами та доповненнями внесеними рішеннями Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 № 18, від 30.09.2016 № 57, від 03.11.2016 № 106, від 13.01.2017 № 24, від 22.02.2017 № 59, від 16.03.2017 № 85, від 29.06.2017 № 250, від 13.10.2017 № 902, від 02.02.2018 № 118, від 21.12.2018 № 3126, від 29.12.2018 № 3222, від 29.12.2018 № 3225, від 08.02.2019 № 368)

РОЗ'ЯСНЕННЯ

щодо застосування окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" стосовно заходів фінансового контролю

(У тексті Роз'яснення: скорочення "МЗП" замінено скороченням "ПМ"; слова "мінімальна заробітна плата" в усіх відмінках і числах замінено словами "прожитковий мінімум" у відповідних відмінках і числах; слова "встановлених на" замінено словами "встановлених для працездатних осіб на" згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 16 березня 2017 року N 85)

У цьому Роз'ясненні вживаються такі скорочення:

декларація - декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбачена Законом України "Про запобігання корупції";

Закон - Закон України "Про запобігання корупції";

ПМ - прожитковий мінімум;

Національне агентство - Національне агентство з питань запобігання корупції;

Реєстр - Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Загальні запитання

1. Які існують типи декларацій, коли їх слід подавати і який звітний період вони охоплюють?

Законом передбачено чотири типи декларацій суб'єкта декларування:

1) щорічна декларація, яка подається у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що

передую року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

2) декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається не пізніше дня такого припинення. Якщо припинення зазначених функцій відбулося з ініціативи роботодавця, декларація подається не пізніше двадцяти робочих днів з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен був дізнатися про таке припинення.

Декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, охоплює період, який не був охоплений деклараціями, раніше поданими таким суб'єктом декларування, та містить інформацію станом на останній день такого періоду. Останнім днем такого періоду є день, що передую дню подання декларації. Під раніше поданими деклараціями розуміються як декларації, що були подані до Реєстру відповідно до Закону, так і декларації, що були подані відповідно до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції".

Припиненням державної служби в контексті статті 83 Закону України "Про державну службу" є закінчення відносин у сфері державної служби, які виникли між громадянином та державним органом з моменту набуття статусу державного службовця і тривають протягом проходження державної служби. Водночас цей Закон не містить поняття та терміну "припинення діяльності". Статтею 84 Закону України "Про державну службу" визначено підстави для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеження та особливості порядку звільнення державних службовців з таких підстав.

(запитання 1 доповнено новим абзацом п'ятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Втрата права на державну службу – це неможливість продовження відносин у сфері державної служби у зв'язку з підставами, зазначеними у пунктах 1 – 4 частини першої статті 84 цього Закону.

(запитання 1 доповнено новим абзацом шостим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Разом з тим підставами припинення державної служби Законом визначено угоду сторін, ініціативу державного службовця, ініціативу суб'єкта призначення. У зазначених випадках за своїм характером державна служба споріднена з трудовими відносинами і термін "припинення державної служби" буде тотожним терміну "звільнення", що в свою чергу, може розглядатись як тотожний терміну "припинення діяльності" у розумінні статті 45 Закону, крім випадків коли діяльність, пов'язана з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, не припиняється.

(запитання 1 доповнено новим абзацом сьомим згідно з рішенням Національного агентства з

Зокрема, звільнення особи за переведенням або у разі, якщо особа стала переможцем конкурсу, через це звільнилася з роботи в одному органі і прийнята на роботу в інший орган наступного робочого дня, у такому випадку, звільнення не вважається припиненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування. Наприклад, особа звільнена наказом від 05.06.2018 з 05.06.2018, а наказом від 06.06.2018 її призначено на посаду в іншому органі. При цьому робота в обох органах повинна бути пов'язана з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

(запитання 1 доповнено новим абзацом восьмим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідно до статті 41 Закону України "Про державну службу" державний службовець з урахуванням його професійної підготовки та професійної компетентності може бути переведений без обов'язкового проведення конкурсу на іншу посаду. Переведення здійснюється лише за згодою державного службовця. У такому випадку відбувається лише зміна посади або інших істотних умов праці, але фактично діяльність особи, пов'язана з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування в такому випадку не припиняється.

(запитання 1 доповнено новим абзацом дев'ятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225, у зв'язку з цим абзаци п'ятий – шістнадцятий вважати відповідно абзацами десятим - двадцять першим)

3) декларація суб'єкта декларування, який припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншу діяльність, зазначену у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 Закону, що подається до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком, у якому було припинено таку діяльність. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року. Разом з тим інформація про місце роботи (проходження служби) та займану посаду у такій декларації зазначається відповідно до місця роботи (проходження служби) та займаної посади, перебування (проходження) на яких зумовили обов'язок подання такої декларації.

Декларація суб'єкта декларування, який припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншу діяльність, зазначену у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3, не подається, якщо такий суб'єкт декларування до 1 квітня наступного року знов розпочинає діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншу діяльність, зазначену у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3, і подає декларацію відповідно до частини першої статті 45 Закону (щорічну декларацію);

4) декларація суб'єкта декларування, який є особою, що претендує на зайняття посад, зазначених у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону, що подається до призначення або обрання особи на посаду.

Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому особа подала заяву на зайняття посади (участь у конкурсі), якщо інше не передбачено законодавством, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Законодавством можуть передбачатися особливості щодо процедури відбору кандидатів на зайняття вакантних посад суб'єктів декларування. Наприклад, положеннями частини першої статті 25 Закону України "Про державну службу" передбачено, що особа, яка бажає взяти участь у конкурсі, разом з іншими документами подає в установленому порядку до конкурсної комісії декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларація), за минулий рік.

Особою, яка бажає взяти участь у конкурсі, при поданні до конкурсної комісії документів для участі у конкурсі може бути використаний будь-який тип раніше поданої декларації, якщо такою декларацією охоплено необхідний звітний період.

Водночас абзацом другим частини п'ятої статті 25 Закону України "Про державну службу" встановлено обов'язок переможця конкурсу перед призначенням на посаду державної служби подати декларацію за минулий рік.

Обов'язок особи, яка претендує на зайняття посади, зокрема державної служби, перед призначенням на посаду подавати зазначену декларацію також передбачений статтею 45 Закону.

З огляду на викладене, переможець конкурсу подає таку декларацію шляхом заповнення її на офіційному веб-сайті Національного агентства як декларацію кандидата на посаду із зазначенням конкретної назви посади. Декларація має бути подана не пізніше заяви про призначення на посаду.

Згідно з частиною четвертою статті 31 Закону України "Про державну службу" рішення про призначення або про відмову у призначенні на посаду державної служби переможця конкурсу приймається за результатами спеціальної перевірки відповідно до Закону та за результатами перевірки відповідно до Закону України "Про очищення влади".

З урахуванням положень частини першої статті 56 Закону стосовно осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії "А" та "Б", а також посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, перелік яких затверджено Національним агентством, проводиться спеціальна перевірка відповідно до зазначеного Закону, яка, зокрема передбачає перевірку достовірності відомостей, зазначених у декларації.

Саме декларація, яка була подана переможцем конкурсу, підлягає перевірці під час здійснення спеціальної перевірки відповідно до Закону.

(абзаци десятий - дванадцятий запитання 1 замінено абзацами згідно з рішенням Національного

агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225,

у зв'язку з цим абзаци тринадцятий - двадцять перший вважати відповідно абзацами двадцять другим - тридцятим)

Окремо слід звернути увагу на етапність початку роботи системи декларування у 2016 - 2017 роках, яка визначена рішенням Національного агентства від 10.06.2016 N 2 "Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.07.2016 за N 958/29088.

Так, згідно із зазначеним рішенням Національного агентства, система подання та оприлюднення відповідно до Закону декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, розпочинає свою роботу в два етапи:

1) перший етап - з 00 годин 00 хвилин 01 вересня 2016 року для таких типів декларацій (повідомлень) та суб'єктів декларування:

(абзац десятий запитання 1 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 р. N 18)

- щорічні декларації за 2015 рік службових осіб, які станом на 01 вересня 2016 року займають згідно зі статтею 50 Закону відповідальне та особливо відповідальне становище. Зазначені у цьому абзаці декларації подаються протягом 60 календарних днів з дати, визначеної у цьому абзаці;

(абзац одинадцятий запитання 1 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 р. N 18)

- декларації, передбачені абзацом першим частини другої статті 45 Закону (декларації осіб, які припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування), службових осіб, які 01 вересня 2016 року чи пізніше цієї дати припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, та станом на день такого припинення займають згідно зі статтею 50 Закону відповідальне та особливо відповідальне становище;

(абзац дванадцятий запитання 1 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 р. N 18)

2) другий етап - з 00 годин 00 хвилин 01 січня 2017 року для всіх інших суб'єктів декларування та декларацій (повідомлень), передбачених Законом.

Подання декларацій на першому та другому етапі здійснюється згідно із Законом шляхом заповнення відповідних форм на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції з використанням

програмних засобів Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Водночас до 01 січня 2017 року усі суб'єкти, які не подають декларації на першому етапі декларування, продовжують подавати декларації за формою та в порядку, встановленими Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції".

Слід також звернути увагу на те, що зазначена етапність початку роботи системи декларування не стосується осіб, зазначених у статті 52 1 Закону (особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону, які належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких становить державну таємницю, зокрема, у військових формуваннях та державних органах, що здійснюють оперативно-розшукову, контррозвідувальну, розвідувальну діяльність, а також особи, які претендують на зайняття таких посад). Такі особи розпочнуть подавати декларації згідно із Законом України "Про запобігання корупції" після затвердження Національним агентством відповідного порядку та набрання ним чинності.

(запитання 1 доповнено абзацом згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

2. Чи слід подавати щорічну декларацію та декларацію перед припиненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, якщо суб'єкт декларування звільняється до 1 квітня?

Якщо суб'єкт декларування звільняється або іншим чином припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, до подання ним щорічної декларації за попередній рік (наприклад, 15 січня 2017 року), то йому рекомендується подавати щорічну декларацію за попередній рік (2016 рік) та окрему декларацію з 1 січня 2017 року до 14 січня 2017 року включно, тобто період, який не був охоплений раніше поданими деклараціями. Це зумовлено тим, що за різний звітний період (наприклад, 2016 та 2017 роки) застосовуються різні розміри ПМ.

(запитання 2 у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

2-1. Чи необхідно суб'єктам декларування, поновленим на роботі за рішенням суду, подавати щорічні декларації за час вимушеного прогулу?

Відповідно до статті 235 Кодексу законів про працю України та статті 65 Закону України "Про виконавче провадження" рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника, прийняте органом, який розглядає трудовий спір, підлягає негайному виконанню. Рішення вважається виконаним боржником з дня видання відповідно до законодавства про працю наказу або розпорядження про поновлення

стягувача на роботі та внесення відповідного запису до трудової книжки стягувача, після чого виконавець вносить постанову про закінчення виконавчого провадження.

Слід зазначити, що поновлення особи на роботі за рішенням суду означає відновлення його прав та обов'язків, визначених Конституцією та законами України, в тому числі щодо здійснення ними діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, чи іншої діяльності, зазначеної у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 Закону.

Враховуючи викладене, особа, яку за рішенням суду було поновлено на роботі, повинна в наступному році до 1 квітня подати щорічну декларацію за рік, у якому відбулось поновлення (з дня фактичного виконання функцій держави або місцевого самоврядування чи іншої діяльності, зазначеної у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 Закону), відповідно до частини першої статті 45 Закону (у разі якщо після поновлення на роботі особа продовжує працювати (здійснювати діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, чи іншої діяльності, зазначеної у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 Закону).

У зв'язку з тим, що за час вимушеного прогулу суб'єкт декларування, поновлений на роботі за рішенням суду, фактично не виконував функцій держави або місцевого самоврядування чи іншу діяльність, зазначену у підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 Закону, подавати щорічну декларацію за час вимушеного прогулу суб'єкт декларування не зобов'язаний.

(Роз'яснення доповнено запитанням 2-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 № 3225)

3. Хто вважається "посадовими і службовими особами" відповідно до підпункту "и" пункту 1 частини першої статті 3 та "посадовими особами" відповідно до підпункту "а" пункту 2 частини першої цієї статті Закону?

3.1. У цілях визначення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону (відповідно до підпункту "и" пункту 1 частини першої статті 3 Закону), під "посадовими та службовими особами інших державних органів" слід розуміти працівників державних органів, які здійснюють функції представників влади або обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Адміністративно-господарські функції (обов'язки) – це обов'язки з управління або розпорядження державним, комунальним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальницьких, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо.

Організаційно-розпорядчі функції (обов'язки) – це обов'язки щодо здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою

роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, комунальних підприємств, установ або організацій, їхні заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їхні заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконроби, бригадири тощо).

Працівники державних органів, які виконують функції з обслуговування, можуть відноситися до посадових та службових осіб відповідно до підпункту "и" пункту 1 частини першої статті 3 Закону за умови відповідності зазначеним вище характеристикам.

3.2. При вирішенні питання віднесення осіб до посадових осіб юридичних осіб публічного права (відповідно до підпункту "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону) першочерговим виникає питання розмежування статусу юридичних осіб публічного права та юридичних осіб приватного права (у разі, якщо статут, інший правовстановлюючий документ юридичної особи не містить чітке визначення такого статусу).

Відповідно до статті 81 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права.

Юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. Порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 167 ЦК України держава може створювати як юридичні особи публічного, так і приватного права.

Питання віднесення юридичних осіб (їх об'єднань), заснованих на основі державної (комунальної) власності, до юридичних осіб приватного або публічного права на рівні законодавства однозначно не вирішено.

Критерії юридичних осіб публічного права і юридичних осіб приватного права, які зазначені в статті 81 ЦК України, є єдиною законодавчо закріпленою ознакою розмежування, що мають суттєвий, але не виключний характер.

Так, наприклад, при створенні юридичних осіб приватного права за участю держави мають місце одночасно як розпорядчий акт уповноважених органів державної влади, так і установчі документи відповідно до вимог статті 87 ЦК України.

Разом з тим, ще однією основною відмінністю між юридичними особами публічного права та юридичними особами приватного права, засновником (учасником) яких є держава в особі своїх органів, є те, що юридичні особи приватного права, на відміну від юридичних осіб публічного права, є власниками переданого їм державного майна, а держава є лише власником акцій і володіє корпоративними правами таких юридичних осіб – господарських товариств. Навпаки, у юридичних осіб публічного права, закріплене за державними, комунальними підприємствами майно залишається у власності держави і є предметом лише володіння, користування підприємства з встановленими обмеженнями щодо розпорядження.

Тому для визначення критеріїв розмежування юридичних осіб публічного та приватного права, засновником яких є держава, територіальна громада, необхідним є застосування спеціальних норм, визначених в статтях 167, 169 ЦК України, та відповідних норм чинного законодавства, якими регулюється правовий статус та правовий режим майна державних та комунальних підприємств, господарських товариств, тощо.

Відповідно до вимог статей 81, 84, 167 ЦК України, державою можуть створюватися господарські товариства, які належать до юридичних осіб приватного права, із відповідними наслідками.

У контексті статті 81, статей 84, 87 ЦК необхідно розмежувати розпорядчий акт органу публічної влади (державної влади, Автономної Республіки Крим, місцевого самоврядування) і рішення власника про створення юридичної особи приватного права у формі господарського товариства. При цьому розмір частки, що належить державі, або ж кількість акцій, що є у державній власності, безумовно не свідчить про належність такого товариства до юридичної особи публічного права.

З огляду на це юридичні особи, порядок створення, правовий статус яких визначається ЦК України та законами України, що прийняті на підставі ЦК України, слід віднести до юридичних осіб приватного права.

Таким чином, оскільки порядок створення, організаційно-правова форма, правовий статус акціонерних товариств визначається нормами ЦК України та Закону України "Про акціонерні товариства", акціонерні товариства належать до юридичних осіб приватного права.

Що ж до юридичних осіб публічного права, то положення ЦК України в даному випадку застосовуються лише в частині визначення можливих правових форм, однак конкретний зміст, структура і порядок діяльності численних державних установ та організацій регулюються Конституцією та окремими законами.

Згідно зі статтею 153 ЦК України та статтею 13 Закону України "Про акціонерні товариства" акціонерне товариство може бути створено однією особою. В такому випадку засновницький договір не укладається. Установчим документом товариства є його статут (стаття 154 ЦК України, стаття 13 Закону України "Про акціонерні товариства"). Частина шоста статті 9 Закону "Про акціонерні товариства", визначаючи особливості створення акціонерного товариства однією особою встановлює, що рішення, які повинні прийматися зборами засновників, приймаються цією особою одноосібно і оформляються рішенням про намір заснувати товариство.

Отже, оскільки держава може створювати юридичні особи приватного права (зокрема, акціонерні товариства), створення такої юридичної особи буде відбуватися на підставі розпорядчого акту державного органу, який може не тільки містити положення про створення юридичної особи, а й затверджувати її статут.

Таким чином, і при створенні державою юридичної особи публічного права, і при одноосібному створенні державою юридичної особи приватного права (зокрема, акціонерного товариства), рішення засновника про створення вказаних видів юридичних осіб юридично може бути оформлено однаково.

Наприклад, якщо юридична особа публічного права або юридична особа приватного права створюється Кабінетом Міністрів України, рішення Кабінету Міністрів України про створення таких юридичних осіб та затвердження їх статуту буде оформлене розпорядженням (постановою) Кабінету Міністрів України (стаття 49 Закону України "Про Кабінет Міністрів України").

Юридична особа приватного права у формі акціонерного товариства може бути створена державою не тільки через її заснування, а й шляхом реорганізації підприємницького (підприємницьких) товариства, державного (державних), комунального (комунальних) та інших підприємств в акціонерне товариство.

Таким чином, навіть якщо акціонерне товариство створене на підставі одноосібного розпорядчого акту та таким актом затверджено статут акціонерного товариства, само по собі це не свідчить про те, що таке товариство є юридичною особою публічного права. Зазначене мають підтвердити і установчі документи акціонерних товариств за участю держави.

З урахуванням положень Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, інших законів України, можна сформулювати найбільш суттєві ознаки юридичної особи публічного права:

1) створення юридичної особи на підставі розпорядчого акту Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, а у випадках, встановлених законом, - і на підставі установчого документу;

2) визначення порядку створення та правового статусу юридичної особи Конституцією України або законом України, який є відмінним від ЦК України, та Законів України, що прийняті у відповідності до ЦК України;

3) метою та основним видом діяльності юридичної особи є реалізація останньою публічних функцій держави чи територіальної громади, які покладені на них Конституцією України та законом;

4) наявність у юридичної особи не загальної, а спеціальної правоздатності;

5) відсутність у юридичних осіб публічного права майна, закріпленого на самостійному речовому праві;

6) допоміжний характер підприємницької діяльності юридичної особи публічного права до її основної діяльності;

7) покладення юридичної відповідальності на державу, АР Крим, органи місцевого самоврядування за діяльність такої юридичної особи.

При цьому юридичній особі публічного права не обов'язково мають бути притаманні всі зазначені ознаки в сукупності.

Таким чином, для з'ясування питання, чи належить та або інша юридична особа (об'єднання юридичних осіб) до юридичних осіб публічного чи приватного права, необхідно аналізувати всю сукупність нормативно-правових актів та правовстановлюючих документів, які визначають правовий статус безпосередньо цієї юридичної особи (об'єднання).

Вказане має значення у цілях визначення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону (відповідно до підпункту "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону). Так, під "посадовими особами юридичних осіб публічного права" слід розуміти працівників юридичних осіб публічного права, які наділені посадовими

повноваженнями здійснювати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції.

Визначальним при цьому є обсяг функцій (обов'язків) відповідного працівника.

Зміст адміністративно-господарських та організаційно-розпорядчих функцій (обов'язків) наведений у пункті 3.1 цього запитання.

Працівники підприємств, установ, організацій, які виконують професійні, виробничі або технічні функції, визнаються посадовими особами лише за умови, що разом із цими функціями вони виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки.

Водночас для визначення посадових осіб юридичних осіб публічного права - підприємств необхідно враховувати положення частини третьої статті 65 Господарського кодексу України. Згідно вказаної норми керівник підприємства, головний бухгалтер, члени наглядової ради (у разі її утворення), виконавчого органу та інших органів управління підприємства відповідно до статуту є посадовими особами цього підприємства. Статутом підприємства посадовими особами можуть бути визнані й інші особи.

Отже, посадовими особами юридичних осіб публічного права, які є підприємствами, є керівник підприємства, головний бухгалтер, члени наглядової ради (у разі її утворення), виконавчого органу та інших органів управління підприємств відповідно до статуту. Інші працівники таких юридичних осіб можуть бути віднесені до посадових осіб юридичних осіб публічного права за умови визнання їх посадовими особами статутом відповідного підприємства та/або здійснення ними організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій.

3.3. У цілях визначення суб'єктів декларування, згідно із Законом, слід застосовувати вужче тлумачення і вважати службовими, посадовими особами - суб'єктами декларування лише тих працівників, на яких покладено відповідні обов'язки на постійній основі. Наприклад, наявність у посадовій інструкції працівника (спеціаліста, головного спеціаліста тощо) положення про те, що він може виконувати певні додаткові організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки на час відсутності керівника структурного підрозділу не є достатнім для того, щоб вважати такого працівника посадовою чи службовою особою, яка є суб'єктом декларування відповідно до Закону. Цей висновок не змінюється навіть в разі фактичного виконання таких обов'язків упродовж звітного періоду. Тобто в разі тимчасового виконання працівником організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків на час відсутності керівника підрозділу у звітному періоді у нього не виникає обов'язок подати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за цей період.

Крім цього у цілях декларування необхідно враховувати підпункт 23 пункту 3 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про вищу раду правосуддя", відповідно до якого дія розділу VII "Фінансовий контроль" Закону не поширюється на посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері соціального обслуговування населення, соціальної та професійної реабілітації інвалідів і дітей-інвалідів, соціального захисту ветеранів війни та учасників

антитерористичної операції, охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня), освіти (крім керівників вищих навчальних закладів та їх заступників), науки (крім президентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, перших віце-президентів, віце-президентів та головних учених секретарів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, інших членів Президії Національної академії наук України та президій національних галузевих академій наук, обраних загальними зборами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук відповідно, керівників науково-дослідних інститутів та інших наукових установ), культури, мистецтв, відновлення та збереження національної пам'яті, фізичної культури, спорту, національно-патріотичного виховання.

(запитання 3 із змінами, внесеними згідно з рішеннями Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57, від 13.01.2017 р. N 24, від 22.02.2017 р. N 59,

у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 08.02.2019 р. N 368)

3-1. Чи відносяться нотаріуси (державні та приватні) до суб'єктів декларування?

Згідно з статтею 1, підпунктом "б" пункту 2 частини першої статті 3, частини першої статті 45 Закону особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги, зокрема, нотаріуси, не є суб'єктами декларування.

Водночас, нотаріуси є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону, зокрема, вимоги та обмеження, передбачені статтями 22, 23, 28 Закону (обмеження щодо виконання службових повноважень чи свого становища, обмеження щодо одержання подарунків, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів).

Враховуючи викладене, нотаріуси (державні та приватні) не належать до суб'єктів декларування та декларації не подають.

(Роз'яснення доповнено запитанням 3-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

3-2. Чи відносяться працівники патронатної служби до суб'єктів декларування?

Під "посадовими та службовими особами інших державних органів" слід розуміти працівників державних органів, які здійснюють функції представників влади або обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Відповідно до статті 92 Закону України "Про державну службу" до посад патронатної служби належать посади радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря Президента України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника, працівників патронатних служб Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України, помічників-консультантів народних депутатів України, помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів, а також посади патронатних служб в інших державних органах.

Відповідно до частини другої статті 9 Закону України "Про державну службу" під час виконання своїх обов'язків державний службовець не зобов'язаний виконувати доручення працівників патронатної служби. Наведене свідчить про відсутність обов'язковості виконання будь-яких доручень працівників патронатної служби. Відтак, працівники патронатної служби не здійснюють організаційно-розпорядчих функцій. Зазначене виключає можливість віднесення працівників патронатної служби до суб'єктів декларування, які вказані у підпункті "и" пункту 1 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції".

Виняток становлять керівники патронатних служб, які можуть давати обов'язкові вказівки іншим працівникам патронатної служби. Тому, якщо до повноважень керівника патронатної служби належать організаційно-розпорядчі функції, він є посадовою особою державних органів, отже, є суб'єктом декларування згідно зі статтею 45 Закону України "Про запобігання корупції".

(Роз'яснення доповнено запитанням 3-2 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 22.02.2017 р. N 59)

3-3. Як заповнювати декларацію особам, для яких посада суб'єкта декларування не є основною або які займають посади, обидві з яких є посадами суб'єкта декларування?

Відповідно до статті 46 Закону у декларації зазначаються, зокрема, відомості про місце роботи (проходження служби) суб'єкта декларування, займану ним посаду (пункт 1 частини першої статті 46 Закону), а також про посаду чи роботу, що виконується або виконувалася суб'єктом декларування за сумісництвом у звітному періоді (пункт 11 частини першої статті 46 Закону).

Проблемними у зв'язку з цим є ситуації, коли основне місце роботи суб'єкта декларування не пов'язане з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування або коли як основне місце роботи особи, так і робота (посада) за сумісництвом пов'язані з виконанням зазначених функцій.

Це стосується, наприклад, депутатів місцевих рад, які не працюють в раді на постійній основі, членів наглядових рад державних чи комунальних підприємств, для яких ця робота не є основною, тощо.

Зазначеним суб'єктам декларування слід керуватися таким.

1. У розділі декларації "Інформація про суб'єкта декларування" у полях, які стосуються місця роботи та займаної посади, слід зазначити посаду, у зв'язку з

якою виник обов'язок подати декларацію (наприклад, посаду депутата місцевої ради чи члена наглядової ради). Те саме стосується кандидатів на такі посади суб'єктів декларування.

Якщо ж особа займає дві посади, обидві з яких є посадами суб'єкта декларування (наприклад, члена виконавчого комітету місцевої ради та депутата місцевої ради або члена наглядової ради державного підприємства та державного службовця) і при цьому одна з посад віднесена до посад службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище (відповідно до примітки до статті 50 Закону), то в розділі "Інформація про суб'єкта декларування" вказується саме посада службової особи, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище, оскільки її декларація підлягає обов'язковій повній перевірці. Якщо ж жодна з посад суб'єкта декларування не віднесена до посад службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, то вказується та посада, яка є основним місцем роботи суб'єкта декларування, в дужках вказується інша займана посада.

2. При заповненні розділу декларації "Інформація щодо роботи за сумісництвом" в полях, які стосуються посади чи роботи, що виконується або виконувалася за сумісництвом, у зазначених ситуаціях слід виходити з того, яка робота є основною для особи. Відповідно, в цьому розділі зазначається лише посада чи робота, яка виконувалася у звітному періоді за сумісництвом до основної. Для прикладу:

Абзац восьмий запитання 3-3 виключено

(згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225,

у зв'язку з цим абзац дев'ятий вважати відповідно абзацом восьмим)

якщо суб'єкт декларування є членом наглядової ради державного підприємства, а також є державним службовцем, то в розділі декларації "Інформація щодо роботи за сумісництвом" така особа зазначає посаду члена наглядової ради державного підприємства та будь-яку іншу роботу (посаду), додаткову до основної роботи на державній службі.

(Роз'яснення доповнено запитанням 3-3 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 16.03.2017 р. N 85)

3-4. Хто відноситься до суб'єктів декларування з числа складу виборчих комісій відповідно до законів України "Про місцеві вибори", "Про вибори Президента України" та "Про вибори народних депутатів України"?

Відповідно до статті 19 Закону України "Про місцеві вибори" систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення місцевих виборів, становлять: 1) Центральна виборча комісія, яка є виборчою комісією вищого рівня для всіх виборчих комісій з усіх місцевих виборів; 2) територіальні виборчі комісії; 3) дільничні виборчі комісії.

Згідно зі статтею 21 Закону України "Про вибори Президента України", вибори Президента України організовують і проводять: 1) Центральна виборча комісія; 2) окружні виборчі комісії; 3) дільничні виборчі комісії.

Статтею 24 Закону України "Про вибори народних депутатів України" визначено, що систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення виборів народних депутатів України, становлять: 1) Центральна виборча комісія; 2) окружні виборчі комісії; 3) дільничні виборчі комісії.

При цьому, відповідно до статті 1 Закону, суб'єкти декларування – це особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2, пунктах 4 і 5 частини першої статті 3 цього Закону, інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до цього Закону.

З огляду на зазначене, суб'єктами декларування є, зокрема, члени Центральної виборчої комісії (підпункт "ж" пункту 1 частини першої статті 3 Закону).

Крім того, підпунктом "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону визначено, що суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону є, зокрема, посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті.

Згідно з частинами п'ятою, сьомою статті 20 Закону України "Про місцеві вибори", територіальна виборча комісія є юридичною особою. Дільнична виборча комісія не є юридичною особою. У зв'язку з чим склад дільничної виборчої комісії не відноситься до суб'єктів декларування відповідно до Закону.

Пунктом 3 цього Роз'яснення надано визначення терміну "посадові особи юридичних осіб публічного права" для цілей Закону.

Водночас, згідно з положеннями законів України "Про вибори Президента України", "Про вибори народних депутатів України" та "Про місцеві вибори" окружні (територіальні) виборчі комісії з виборів Президента України, народних депутатів України та місцевих виборів, як юридичні особи публічного права, характеризуються специфічним напрямком діяльності та особливим порядком створення.

Відповідно до положень частин четвертої – шостої статті 22 Закону України "Про місцеві вибори" Центральна виборча комісія формує склад обласних, районних (крім районів в Автономній Республіці Крим), міських (міст обласного значення, міст Києва, Севастополя), районних у містах Києві, Севастополі територіальних виборчих комісій. Виборча комісія Автономної Республіки Крим формує склад районних (районів в Автономній Республіці Крим), міських (міст республіканського в Автономній Республіці Крим значення) територіальних виборчих комісій. Районні територіальні виборчі комісії формують склад міських (крім міст, зазначених у частинах четвертій, п'ятій та восьмій цієї статті), сільських, селищних територіальних виборчих комісій.

Згідно з частиною чотирнадцятою статті 22 Закону України "Про місцеві вибори" виборчі комісії (в тому числі Центральна виборча комісія), зазначені у частинах четвертій – дев'ятій цієї статті, одночасно з формуванням складу

територіальної виборчої комісії призначають голову, заступника голови, секретаря такої виборчої комісії.

Відповідно до частини третьої статті 28 Закону України "Про місцеві вибори" за рішенням виборчої комісії голова, заступник голови, секретар або в разі їх відмови інші члени територіальної виборчої комісії протягом виборчого процесу можуть виконувати свої повноваження у виборчій комісії на платній основі на підставі цивільно-правового договору між ними і виборчою комісією. Зазначені особи на цей період увільняються від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи зі збереженням стажу роботи.

Варто зазначити, що згідно з положеннями статей 22, 23 Закону України "Про вибори Президента України" та статей 25 – 27 Закону України "Про вибори народних депутатів України", окружні виборчі комісії з виборів Президента України та народних депутатів України створюються та формуються подібно територіальним виборчим комісіям місцевих виборів (далі – окружні (територіальні) виборчі комісії).

Питання щодо оплати праці членів виборчих комісій врегульовано постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 2004 року № 966 (відповідно до статті 40 Закону України "Про вибори Президента України", статті 47 Закону України "Про вибори народних депутатів України", статті 28 Закону України "Про місцеві вибори").

Порядок оплати праці членів окружних та дільничних виборчих комісій з виборів Президента України затверджено постановою Центральної виборчої комісії від 08 квітня 2014 року № 226.

Порядок оплати праці членів окружних та дільничних виборчих комісій з виборів народних депутатів України затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2012 року № 848.

Механізм оплати праці членів територіальних і дільничних виборчих комісій з місцевих виборів врегульований Порядком оплати праці членів територіальних і дільничних виборчих комісій з місцевих виборів, нарахування та виплати одноразової грошової винагороди, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2015 року № 687.

Зазначеними порядками та статтею 36 Закону України "Про вибори народних депутатів України", статтею 28 Закону України "Про місцеві вибори" передбачено, що оплата праці за виконання членами територіальних виборчих комісій своїх повноважень здійснюється на підставі цивільно-правового договору, форма якого наведена в цих же порядках.

Предметом такого договору є те, що виконавець зобов'язується виконувати свої обов'язки члена виборчої комісії, пов'язані з підготовкою та проведенням місцевих виборів, а замовник зобов'язується прийняти і оплатити надані виконавцем послуги в порядку, розмірі та строки, визначені цим договором.

Водночас трудові відносини всіх працівників регулює Кодекс законів про працю України.

Положеннями статті 21 Кодексу законів про працю України визначено, що трудовим договором є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату.

Відповідно до статті 94 Кодексу законів про працю України, заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Це положення Кодексу законів про працю України кореспондується зі статтею 1 Закону України "Про оплату праці", згідно з якою, заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Системний аналіз норм законодавства дозволяє зробити висновок, що постанову Центральної виборчої комісії чи окружної (територіальної) виборчої комісії щодо формування складу та призначення голови, заступника голови, секретаря, інших членів комісії, укладення такими особами відповідних цивільно-правових договорів з Центральною виборчою комісією чи окружною (територіальною) виборчою комісією, не можна вважати трудовим договором в розумінні Кодексу законів про працю України.

Крім того, відповідно до положень статті 28 Закону України "Про вибори Президента України", статті 25 Закону України "Про вибори народних депутатів України" та статті 27 Закону України "Про місцеві вибори" окружні (територіальні) комісії реалізують свої функції шляхом засідань та за своєю організацією роботи є колегіальними органами.

З урахуванням наведеного, голова, заступник голови, секретар та інші члени окружних (територіальних) виборчих комісій не є посадовими особами юридичних осіб публічного права в розумінні Закону України "Про запобігання корупції".

(Роз'яснення доповнено запитанням 3-4 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 21.12.2018 № 3126)

3-5. Чи відносяться посадові особи, особи, які входять до складу наглядової ради банків, придбаних державою відповідно до статті 41¹ Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", до суб'єктів декларування?

Статтею 1 Закону визначено, що суб'єктами декларування є особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2, пунктах 4 і 5 частини першої статті 3 Закону, інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до Закону.

Відповідно до підпункту "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону суб'єктами декларування є посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку.

Згідно зі статтею 81 Цивільного кодексу України юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права.

Юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. Порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються Конституцією України та законом.

Статтею 83 Цивільного кодексу України визначено, що юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом.

Згідно з положеннями статті 337 Господарського кодексу України державним є банк, створений за рішенням Кабінету Міністрів України на основі державної власності. Статут державного банку затверджується постановою Кабінету Міністрів України. Найменування державного банку повинно містити слово "державний".

Положеннями статті 7 Закону України "Про банки і банківську діяльність" визначено, що державний банк – це банк, сто відсотків статутного капіталу якого належать державі. Державний банк створюється за рішенням Кабінету Міністрів України.

При цьому положеннями статті 41¹ Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" визначено, що норми статті 7 Закону України "Про банки і банківську діяльність" не поширюються на банк, придбаний державою відповідно до цієї статті.

Враховуючи вищевикладене, посадові особи, особи, які входять до складу наглядової ради банків, придбаних державою відповідно до статті 41¹ Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", не є суб'єктами декларування в розумінні підпункту "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону.

(Роз'яснення доповнено запитанням 3-5 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 № 3222)

4. Хто належить до службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище?

Перелік службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, визначений у примітці до статті 50 Закону, відповідно до якого під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, в цій статті розуміються:

Президент України, Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, перший заступник або заступник міністра, член Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голова Фонду державного майна України, його перший заступник або заступник, член Центральної виборчої комісії, народний депутат України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Директор Національного антикорупційного бюро України, Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступник, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, член Ради Національного банку України, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його перший заступник та заступник, Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, його перший заступник та заступник, радник або помічник Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, особи, посади яких належать до посад державної служби категорії "А" або "Б", та особи, посади яких частиною першою статті 14 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" віднесені до першої - третьої категорій, а також судді, прокурори і слідчі, керівники, заступники керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, їх апаратів та самостійних структурних підрозділів, керівники, заступники керівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію однієї або кількох областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, керівники державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, міста республіканського в Автономній Республіці Крим або обласного значення, району в місті, міста районного значення, військові посадові особи вищого офіцерського складу.

Інформація щодо того, чи належить суб'єкт декларування до службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, зазначається станом на останній день звітного періоду (станом на 31 грудня для щорічних декларацій). Це правило не поширюється на осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище станом на день початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій в 2016 році, - такі суб'єкти декларування зазначають своє місце роботи, посаду, належність до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, станом на день початку роботи системи в 2016 році. Це впливає з абзацу третього пункту другого Розділу XIII "Прикінцеві положення" Закону.

5. Які посади належать до посад з високим рівнем корупційних ризиків?

Відповідно до частини першої статті 50 Закону, перелік суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, затверджується Національним агентством.

На сьогодні згідно з рішенням Національного агентства від 17.06.2016 N 2 "Про затвердження переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.07.2016 за N 987/29117, до таких посад віднесено:

- посада Глави Адміністрації Президента України та посади його заступників;

- посади керівників та заступників керівників структурних підрозділів у складі самостійних структурних підрозділів центрального апарату Національного банку України;

- посади керівників та заступників керівників самостійних структурних підрозділів територіальних управлінь Державної судової адміністрації України;

- посади керівників державних підприємств, установ, організацій, інших суб'єктів господарювання державної форми власності та їх заступників, призначення яких здійснюється державними органами;

- посади державної служби, визначені структурою державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, у разі недоцільності утворення структурних підрозділів;

- посади в органах місцевого самоврядування:

- перших заступників, заступників міських (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим, районного значення) голів, заступників сільських, селищних голів;

- заступників голів районних, районних в містах рад;

- секретарів міських (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим, районного значення), сільських, селищних рад;

- керуючих справами виконавчих комітетів міських (міст - обласних центрів та міста Сімферополя, міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад;

- голів постійних комісій з питань бюджету обласних, Київської та Севастопольської міських рад (у разі коли вони працюють у раді на постійній основі).

При цьому звертаємо увагу, що наведений перелік може змінюватися Національним агентством залежно від результатів моніторингу стану корупції. Відтак, для з'ясування актуального переліку слід звертатися до офіційного сайту Національного агентства.

6. Як заповнювати декларацію, якщо член сім'ї відмовляє у наданні необхідної для декларування інформації суб'єкту декларування?

Якщо член сім'ї суб'єкта декларування відмовив йому у наданні всієї або частини інформації, що повинна бути відображена в декларації, і при цьому самому суб'єкту декларування ця інформація не відома, він обирає у відповідних полях електронної форми декларації помітку "Член сім'ї не надав інформації". Якщо член сім'ї відмовився надати таку інформацію, але ця інформація відома

суб'єкту декларування або може бути ним отримана з офіційних джерел (наприклад, правовстановлюючі документи, відповідні державні реєстри), то суб'єкт декларування повинен відобразити у декларації всю відому йому інформацію.

Якщо члену сім'ї відповідна інформація не відома і вона не може бути ним отримана із офіційних джерел (наприклад, правовстановлюючі документи, відповідні державні реєстри), то у відповідних полях електронної форми декларації слід обрати помітку "Не відомо" (якщо така помітка доступна у відповідному полі згідно з Технічними вимогами до полів форми декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що затверджуються Національним агентством).

7. Як відображати в декларації інформацію щодо об'єктів, які перебувають у спільній власності?

У випадку спільної сумісної власності, яка не передбачає виділення часток: у розділах декларації, де зазначається спільна власність на майно, при додаванні нового об'єкта в полі "Тип права" слід обрати варіант "Спільна власність", а в полі "Частка власності" слід обрати помітку "Не застосовується". Як і в інших полях, ця можливість обрання тієї чи іншої помітки (кнопки) з'являється після натискання на відповідному полі.

У випадку ж спільної часткової власності, після вибору типу права "Спільна власність" необхідно вказати частку власності кожного із співвласників у відповідному полі.

8. Чи потрібно повторно зазначати дані про себе як співвласника майна при заповненні розділу декларації щодо членів своєї сім'ї, якщо вже навів свої та їхні дані як співвласників при заповненні розділу декларації щодо себе?

Якщо об'єкт декларування (нерухоме майно, транспортний засіб тощо) перебуває у спільній власності суб'єкта декларування та членів його сім'ї, то такий об'єкт зазначається у відповідному розділі форми декларації лише один раз. Тобто, якщо новий об'єкт був доданий у формі декларації як такий, що стосується суб'єкта декларування, і при цьому було зазначено, що член сім'ї є співвласником цього об'єкта, то цей об'єкт не слід повторно відображати як об'єкт, що стосується члена сім'ї.

Аналогічно слід заповнювати декларацію у випадку, коли йдеться про майно члена сім'ї, співвласником якого є інший (крім суб'єкта декларування) член сім'ї, тобто не дублюючи відомості про таке майно при заповненні інформації щодо інших членів сім'ї.

Це правило не застосовується, якщо член сім'ї має стосовно об'єкта декларування права інші, ніж власність (наприклад, право користування).

Приклади:

1. Якщо квартира належить суб'єкту декларування та члену його сім'ї з часткою співвласності кожного у 50 %, то об'єкт додається в декларацію один раз як об'єкт нерухомості, що стосується суб'єкта декларування, із зазначенням відповідних часток співвласності, і не додається як об'єкт, що стосується члена сім'ї - співвласника.

2. Суб'єкт декларування є власником 1/10 об'єкта комерційної нерухомості (наприклад, офісу), решта (9/10) належить третій особі (фізичній або юридичній), яка не є членом сім'ї цього суб'єкта декларування. При цьому одна із зазначених часток (1/10 або 9/10) була передана в користування члену сім'ї суб'єкта декларування. У цьому випадку інформація про такий об'єкт нерухомості повинна бути зазначена в декларації двічі: вперше, як об'єкт нерухомості, що стосується суб'єкта декларування (із зазначенням його частки та даних про співвласника і його частку власності); вдруге, як об'єкт нерухомості, що стосується члена сім'ї суб'єкта декларування (із зазначенням того, що об'єкт перебуває на праві користування у члена сім'ї, і вказанням даних про третю особу - власника майна, яке було передано в користування).

9. Якщо співвласник майна (крім члена сім'ї) відмовляється надати інформацію, необхідну для заповнення декларації, яким чином відобразити це в декларації?

Якщо третя особа (наприклад, співвласник об'єкта декларування, який не є членом сім'ї суб'єкта декларування) відмовила суб'єкту декларування або члену його сім'ї у наданні інформації, що повинна бути відображена в декларації, то суб'єкт декларування відображає у декларації ту інформацію, яка йому відома, а щодо решти обирає у відповідних полях електронної форми декларації помітку "Не відомо".

10. Якщо майно перебуває у співвласності, що мається на увазі під вартістю майна - вартість всього об'єкта чи частки суб'єкта декларування (члена сім'ї) у спільній власності на майно?

Якщо об'єкт перебуває у спільній сумісній (тобто без поділу на частки) власності суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, то зазначається вартість всього об'єкта декларування. Якщо об'єкт перебуває у спільній частковій власності суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, то зазначається сумарна вартість відповідних часток у власності на об'єкт, які належать суб'єкту декларування та/або члену його сім'ї, якщо останній надав таку інформацію або якщо вона відома суб'єкту декларування. Наприклад, якщо частка 1/4 об'єкта нерухомості належить суб'єкту декларування, 1/2 об'єкта належить члену сім'ї суб'єкта декларування, а решта (1/4) належить третій особі (яка не є суб'єктом декларування або членом його сім'ї), то в декларації зазначається вартість частки 3/4 в об'єкті декларування, що належить суб'єкту декларування та члену його сім'ї.

11. Чи слід декларувати майно, якщо суб'єкт декларування користувався ним упродовж року, але станом на 31 грудня вже не користується?

Більшість об'єктів декларування (а саме: нерухомість, об'єкти незавершеного будівництва, цінне рухоме майно, транспортні засоби, цінні папери, корпоративні права, юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї, нематеріальні активи, грошові активи, фінансові зобов'язання, членство в громадських об'єднаннях або входження до їхніх органів) декларується відповідно до їх наявності станом на останній день звітного періоду. Наприклад, при поданні щорічної декларації, якщо зазначені об'єкти станом на 31 грудня попереднього року не перебувають у володінні, користуванні або власності (для різних об'єктів передбачено різні права - див. відповідні розділи декларації) суб'єкта декларування або членів його сім'ї, то вони не повинні відображатися в декларації, навіть якщо вони перебували на такому праві упродовж певного часу у звітному періоді.

Водночас щодо деяких об'єктів Закон передбачає їх декларування незалежно від наявності станом на останній день звітного періоду. Це стосується доходів, у тому числі подарунків, які були отримані (нараховані) у звітному періоді, видатків та правочинів, вчинених у звітному періоді, посади чи роботи, що виконувалися за сумісництвом. Наприклад, Закон зобов'язує декларувати видатки та всі правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають фінансові зобов'язання. Такі відомості зазначаються у разі, якщо розмір відповідного видатку (вартість предмета правочину) перевищував 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року. Зазначені видатки та правочини відображаються незалежно від того, чи залишається предмет, який був придбаний (набутий) внаслідок відповідного видатку чи правочину, у суб'єкта декларування станом на кінець звітного періоду.

12. Що розуміється під іншими правами користування?

Закон передбачає обов'язок зазначати в декларації окремі об'єкти, які належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві користування. Такими правами користування можуть бути: оренда, сервітути, право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), право забудови земельної ділянки (суперфіцій), утримання, застава, користування на підставі довіреності, у тому числі генеральної довіреності, інші права, передбачені законом. Визначення зазначених категорій наведено у Цивільному кодексі України.

13. Якими є правила зазначення вартості об'єктів декларування в декларації?

За загальним правилом інформація про вартість відповідного майна повинна вказуватись на дату набуття права власності на нього (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності) у грошовій одиниці України або на дату набуття майна у володіння чи користування, якщо не йдеться про власність. При цьому вартість об'єктів декларування, що перебувають у володінні чи користуванні суб'єкта декларування або члена його сім'ї, зазначається у випадку, якщо вона відома суб'єкту декларування або повинна була стати відомою внаслідок вчинення відповідного правочину.

Правила відображення в декларації вартості майна мають особливості залежно від типу майна:

- для об'єктів нерухомості зазначається як вартість на дату набуття об'єкта у власність, володіння або користування, так і вартість відповідно до останньої проведеної оцінки. Якщо вартість на дату набуття об'єкта на певному праві не відома суб'єкту декларування і вона не може бути визначена на підставі правостановлюючих документів, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід обрати помітку "Не відомо". Те саме стосується поля декларації про вартість майна за останньою грошовою оцінкою - якщо така оцінка не проводилась чи її результати невідомі суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля слід обрати помітку "Не відомо";

- вартість цінного рухомого майна відображається станом на дату його набуття у власність, володіння або користування;

- вартість транспортних засобів відображається станом на дату його набуття у власність, володіння або користування;

- вартість цінних паперів відображається відповідно до їх номінальної вартості;

Відповідно до частини четвертої статті 6 Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" акція має номінальну вартість, установлену в національній валюті. Відповідно до частини шостої статті 7 зазначеного Закону облігація має номінальну вартість, визначену в національній валюті, кратну 1 гривні, а якщо це передбачено проспектом облігацій (рішенням про розміщення облігацій, а для державних облігацій – умовами їх розміщення), – в іноземній валюті, кратну одиниці такої іноземної валюти. Виходячи з визначення номінальної вартості вказаних цінних паперів, у декларації має відобразитися кількість таких цінних паперів та номінальна вартість одного цінного паперу.

(запитання 13 доповнено новим абзацом сьомим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Законодавством визначено ряд цінних паперів, які не мають номінальної вартості, а посвідчують права особи на отримання грошового доходу, на одержання суми вкладу та процентів, право на виплати власнику цінного паперу або посвідчують безумовне грошове зобов'язання.

(запитання 13 доповнено новим абзацом восьмим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідно до частини першої статті 11 Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" казначейське зобов'язання України – державний цінний папір, що розміщується виключно на добровільних засадах серед фізичних осіб, посвідчує факт заборгованості Державного бюджету України перед власником казначейського зобов'язання України, дає власнику право на отримання грошового доходу та погашається відповідно до умов розміщення казначейських зобов'язань України. Номінальна вартість казначейських зобов'язань України може бути визначена у національній або іноземній валюті. Відповідно у декларації має відображатися визначена номінальна вартість таких цінних паперів відповідно до їх кількості.

(запитання 13 доповнено новим абзацом дев'ятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідно до частини першої статті 12 вказаного Закону інвестиційний сертифікат – цінний папір, який розміщується інвестиційним фондом, інвестиційною компанією, компанією з управління активами пайового інвестиційного фонду та посвідчує право власності інвестора на частку в інвестиційному фонді, взаємному фонді інвестиційної компанії та пайовому інвестиційному фонді.

(запитання 13 доповнено новим абзацом десятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідно до частини першої статті 13 вказаного Закону ощадний (депозитний) сертифікат – цінний папір, який підтверджує суму вкладу, внесеного у банк, і права вкладника (власника сертифіката) на одержання зі спливом встановленого строку суми вкладу та процентів, встановлених сертифікатом, у банку, який його видав.

(запитання 13 доповнено новим абзацом одинадцятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідно до частини першої статті 14 цього ж Закону вексель – цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю).

(запитання 13 доповнено новим абзацом дванадцятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідно до частини першої статті 15¹ зазначеного Закону державний дериватив – цінний папір, що розміщується державою на міжнародних фондових

ринках і підтверджує зобов'язання України відповідно до умов розміщення цього цінного папера здійснити виплати власнику цього цінного папера в разі досягнення певних показників валового внутрішнього продукту України, а також здійснити інші виплати.

(запитання 13 доповнено новим абзацом тринадцятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Таким чином, у декларації відображається кількість таких цінних паперів, а в полі "Номінальна вартість" необхідно обрати помітку "Не застосовується".

(запитання 13 доповнено новим абзацом чотирнадцятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225,

у зв'язку з цим абзаци сьомий - дев'ятий вважати відповідно абзацами п'ятнадцятим - сімнадцятим)

- вартість корпоративних прав відображається у грошовому вираженні станом на дату їх набуття або - якщо проводилася грошова оцінка таких прав і результати оцінки відомі суб'єкту декларування - відповідно до результатів такої оцінки;

- вартість подарунків у формі, іншій ніж грошова, відображається станом на дату їх отримання суб'єктом декларування або членом його сім'ї;

- вартість нематеріальних активів відображається станом на дату виникнення права власності на такий актив.

14. Що означає в декларації тип права "Власником є третя особа, але суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним"?

Згідно з частиною третьою статті 46 Закону, у декларації необхідно зазначати об'єкти декларування, передбачені пунктами 2 - 8 частини першої цієї статті, "бенефіціарним власником" яких є суб'єкт декларування або член його сім'ї. Таким чином, законодавець намагався охопити майно, яке формально не належить суб'єкту декларування (члену його сім'ї), але фактично ним контролюється. При цьому вимога декларувати такі об'єкти поширюється лише на декларації службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до статті 50 Закону.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону, йдеться про об'єкти права власності третьої особи, яким властива принаймні одна з таких характеристик:

1) суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта;

2) суб'єкт декларування або член його сім'ї може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним.

1. Для цілей декларування під отриманням (або правом на отримання) доходу від майна, власником якого є третя особа, слід розуміти ситуації, коли наявна сукупність таких ознак:

- суб'єкт декларування або член його сім'ї є безпосереднім отримувачем доходу (можливого доходу) від майна, власником якого є третя особа;

- суб'єкт декларування або член його сім'ї мають право розпоряджатись у повному обсязі, на власний розсуд доходом (можливим доходом) від майна, власником якого є третя особа.

За наявності права отримання можливого доходу суб'єктом декларування чи членом його сім'ї від об'єкта права власності третьої особи, суб'єкт декларування повинен вказати такий об'єкт та його власника у відповідному розділі декларації залежно від типу майна (об'єкти нерухомості, цінні рухомі речі, транспортні засоби тощо).

Приклад: Третя особа купує акції підприємства-емітента із зазначенням у відповідному правочині суб'єкта декларування (члена його сім'ї) як отримувача права на можливий дохід (залежно від результатів господарської діяльності підприємства) у вигляді дивідендів від цього об'єкта власності.

У разі фактичного отримання доходу протягом звітного періоду від такого майна, суб'єкт декларування додатково зобов'язаний зазначити це у розділі "Доходи, у тому числі подарунки", відобразивши отримання такого доходу на праві власності (тобто обравши у формі декларації у полі "Тип права" варіант "Власність").

Приклад: Третя особа здає в оренду об'єкт нерухомості із зазначенням суб'єкта декларування (члена його сім'ї) як отримувача орендної плати (доходу) від користування цим об'єктом.

Водночас слід звернути увагу на те, що коли суб'єкт декларування або член його сім'ї є "бенефіціарним власником" як майна третьої особи, так і доходу (можливого доходу) від такого майна, відомості про це подаються суб'єктом декларування як у розділі про відповідне майно, так і в розділі "Доходи, у тому числі подарунки" із зазначенням, що таке майно (дохід) належить на праві власності іншій особі, але суб'єкт декларування або член його сім'ї є його бенефіціаром. Для цього у відповідному розділі декларації у полі "Тип права" слід обрати варіант "Власником є третя особа, але суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним".

2. Незалежно від отримання (права на отримання) доходу від майна, власником якого є третя особа, суб'єкт декларування повинен відобразити у декларації майно, щодо якого він чи член його сім'ї може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним. Такі дії можуть вчинятися як безпосередньо, так і через інших фізичних чи юридичних осіб.

Йдеться про ситуації, коли суб'єкт декларування (член його сім'ї) контролює певне майно через неформалізоване право розпорядження ним шляхом фактичної можливості визначення долі цього майна.

Приклади:

- третя особа придбала транспортний засіб за кошти суб'єкта декларування. При цьому, хоча транспортний засіб і перебуває у власності третьої особи, але суб'єкт декларування має можливість користуватися ним на власний розсуд або вказати третій особі продати його у будь-який момент;

- третя особа є номінальним (довірчим) власником майна і володіє майном в інтересах (на користь) суб'єкта декларування або члена його сім'ї, а також виконує юридично значимі дії щодо такого майна лише на підставі вказівок бенефіціарного власника такого майна, тобто суб'єкта декларування або члена його сім'ї.

Важливо зазначити, що можливість контролю над майном третьої особи має бути обґрунтованою, тобто виключати випадки, коли третя особа є реальним власником майна і діє за власною волею (з власної ініціативи) в інтересах суб'єкта декларування. При визначенні того, чи є третя особа реальним власником слід враховувати, зокрема, майновий стан такої особи, а саме чи могла вона придбати відповідне майно, зважаючи на доходи та наявні грошові активи.

Приклад: Якщо батько суб'єкта декларування, який не проживає спільно із ним (тобто не є членом його сім'ї в цілях декларування), є реальним власником гаража і на прохання суб'єкта декларування або з власної ініціативи передає гараж у користування третій особі або продає гараж, суб'єкт декларування не зазначає про це як про свою "бенефіціарну власність" відповідно до частини третьої статті 46 Закону.

3. Відомості щодо об'єктів права власності третьої особи, від яких отримується дохід (є право на отримання доходу) або щодо яких суб'єкт декларування або член його сім'ї може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, не зазначаються в декларації суб'єктом декларування у таких випадках:

1) об'єкт права власності третьої особи (в тому числі члена сім'ї суб'єкта декларування) перебуває у спільній (частковій або сумісній) власності із суб'єктом декларування або членом його сім'ї і вже задекларований як такий. Наприклад, якщо майно перебуває у спільній власності суб'єкта декларування та його члена сім'ї і при цьому суб'єкт декларування може вчиняти щодо такого майна дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним, то таке майно зазначається як об'єкт суб'єкта декларування, що належить йому на праві

спільної власності із зазначенням співвласника - члена сім'ї, і не зазначається як об'єкт, власником якого є третя особа, але суб'єкт декларування може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним;

2) вартість об'єкта менша порогу декларування, встановленого у пунктах 3, 7 та 8 частини першої статті 46 Закону для відповідних типів майна;

3) об'єкт належить на праві власності юридичній особі, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) якої є суб'єкт декларування або член його сім'ї, та головним призначенням такого об'єкта є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (промислове обладнання, спеціальна техніка тощо) і ця юридична особа вже задекларована як така у відповідному розділі декларації згідно з пунктом 5-1 частини першої статті 46 Закону;

4) суб'єкт декларування не є службовою особою, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище, та не займає посаду, пов'язану з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до статті 50 Закону.

15. Як розрахувати поріг декларування для окремих об'єктів декларування?

Відповідно до статті 46 Закону, окремі об'єкти декларування зазначаються в декларації, лише якщо їхня вартість (розмір) перевищує суму, що становить еквівалент певної кількості прожиткових мінімумів у місячному розмірі. Наприклад, цінне рухоме майно (крім транспортних засобів) зазначається, якщо його вартість перевищує 100 ПМ; грошові активи зазначаються, якщо їхня сукупна вартість перевищує 50 ПМ; видатки зазначаються, якщо розмір видатку перевищує 50 ПМ.

При цьому розмір прожиткового мінімуму визначається станом на 1 січня звітного року. У цілях вирахування розміру ПМ, під звітним роком розуміється рік, який охоплений декларацією. Наприклад, для щорічної декларації, що подається в 2016 році, застосовується розмір ПМ станом на 1 січня 2015 року (1218 грн.); для щорічної декларації, що подається в 2017 році, - станом на 1 січня 2016 року (1378 грн.).

(запитання 15 у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

16. Чи можна подати виправлену декларацію або іншим чином виправити інформацію, зазначену в декларації?

Згідно з частиною четвертою статті 45 Закону, суб'єкт декларування має право подати за власною ініціативою виправлену версію своєї декларації упродовж семи календарних днів після дня подання відповідної декларації. Для цього немає необхідності звертатися до Національного агентства. Для подання виправленої декларації слід натиснути на кнопку "Подати виправлену декларацію", яка є видимою упродовж відповідного строку у персональному

електронному кабінеті суб'єкта декларування у полі поданої декларації. При цьому суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію упродовж семи днів лише один раз.

У суб'єкта декларування відсутня можливість подати виправлену декларацію за власною ініціативою після спливу семиденного строку.

У разі виявлення суб'єктом декларування у поданій декларації недостовірних відомостей після семиденного строку суб'єкт декларування може звернутись до Національного агентства через персональний електронний кабінет, деталізовано описати виявлені неточності або помилки. Відповідна інформація буде врахована Національним агентством у разі проведення повної перевірки (перевірки) декларації відповідного суб'єкта декларування.

(запитання 16 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 13.10.2017 р. N 902,

у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.02.2018 р. N 118)

17. Яким є порядок перевірки факту подання та своєчасності подання декларації?

Згідно із статтею 49 Закону, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права зобов'язані перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали), відповідно до цього Закону декларацій та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному ним порядку. Порядок здійснення такого контролю та порядок інформування Національного агентства про виявлені факти неподання або несвоєчасного подання декларацій визначається Національним агентством.

Якщо за результатами контролю встановлено, що суб'єкт декларування не подав декларацію, Національне агентство письмово повідомляє такого суб'єкта про факт неподання декларації, і суб'єкт декларування повинен протягом десяти днів з дня отримання такого повідомлення подати декларацію в порядку, визначеному частиною першою статті 45 цього Закону.

Одночасно Національне агентство письмово повідомляє про факт неподання декларації керівнику державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, їх апарату, юридичної особи публічного права, в якому працює відповідний суб'єкт декларування, та спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

Слід пам'ятати, що за несвоєчасне подання без поважних причин декларації передбачено адміністративну відповідальність відповідно до статті 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення, а за умисне

неподання декларації - кримінальну відповідальність згідно із статтею 366¹ Кримінального кодексу України.

Інформація про суб'єкта декларування та членів його сім'ї

18. Станом на яку дату зазначається інформація про місце роботи та посаду суб'єкта декларування, а також те, чи належить суб'єкт декларування до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище відповідно до статті 50 Закону, а також чи належить його посада до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків?

За загальним правилом, інформація у декларації зазначається станом на останній день звітного періоду. Це стосується також відомостей про місце роботи та посаду суб'єкта декларування, а також те, чи належить суб'єкт декларування до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище відповідно до статті 50 Закону, або чи належить його посада до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків.

Це правило не поширюється на осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище станом на день початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій в 2016 році, - такі суб'єкти декларування зазначають своє місце роботи, посаду, належність до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків, станом на день початку роботи системи в 2016 році. Це впливає з абзацу третього пункту другого Розділу XIII "Прикінцеві положення" Закону.

19. Хто належить до членів сім'ї суб'єкта декларування?

Відповідно до статті 1 Закону, членами сім'ї суб'єкта декларування вважаються:

1) особа, яка перебуває у шлюбі із суб'єктом декларування (чоловік/дружина), незалежно від їх спільного проживання. Це означає, що членом сім'ї суб'єкта декларування є його чоловік/дружина, якщо шлюб між ними офіційно не розірвано (навіть якщо особи спільно не проживають, не пов'язані спільним побутом тощо);

2) у випадку наявності сукупності таких ознак як спільне проживання, пов'язаність спільним побутом та наявність взаємних прав та обов'язків (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних) із суб'єктом декларування, членами його сім'ї є також його:

діти, у тому числі повнолітні;

батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням;

будь-які інші особи, у тому числі особи, які спільно проживають із суб'єктом декларування, але не перебувають з ним у шлюбі.

Усі інші особи, за відсутності хоча б однієї із вказаних ознак для цілей декларування не вважаються членами сім'ї суб'єкта декларування (наприклад, особи, які за відсутності вказаних ознак спільно орендують (користуються) житлом, проживаючи в одній квартирі, кімнаті у гуртожитку, готелі тощо).

Слід також звернути увагу на те, що в декларацію включається інформація про членів сім'ї станом на останній день звітного періоду. Наприклад, якщо упродовж звітного періоду - незалежно від тривалості - особа спільно проживала із суб'єктом декларування, була пов'язана з ним спільним побутом та мала взаємні права та обов'язки, але таке спільне проживання було припинено станом на останній день звітного періоду (наприклад, 31 грудня для щорічної декларації), то особа не вважається членом сім'ї суб'єкта декларування й інформація про неї в декларації не відображається.

20. Як визначати спільне проживання суб'єкта декларування з іншою особою за відсутності офіційно зареєстрованого шлюбу, якщо цей факт може бути встановлено лише за рішенням суду?

Закон не передбачає обов'язку суб'єкта декларування звертатися до суду для встановлення факту спільного проживання. Водночас, зважаючи на зміст абзацу п'ятнадцятого частини першої статті 1 Закону, для цілей декларування для того, щоб особа вважалася членом сім'ї суб'єкта декларування, вона повинна проживати спільно із суб'єктом декларування станом на останній день звітного періоду (незалежно від тривалості такого проживання), а також одночасно бути пов'язаною спільним побутом та взаємними правами і обов'язками із суб'єктом декларування. Це не стосується дружини/чоловіка суб'єкта декларування, які є членами сім'ї незалежно від наявності зазначених ознак, а також осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, але взаємні права і обов'язки яких не мають характеру сімейних (наприклад, у випадку спільної оренди квартири, кімнати в гуртожитку тощо).

21. У декларації необхідно зазначити "місце фактичного проживання або поштову адресу, на яку суб'єкту декларування Національним агентством може бути надіслано кореспонденцію". Чи можна вказати абонентську скриньку поштового відділення як адресу для надсилання кореспонденції?

Суб'єкт декларування може вказати абонентську поштову скриньку як поштову адресу, на яку Національним агентством може бути надіслано йому кореспонденцію.

Зважаючи на пункт 2, пункти 43 та 93 Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 N 270, поштовою адресою є адреса відправника та адресата, яка зазначена на поштовому відправленні, бланку поштового переказу у спеціально призначеному для цього місці. При цьому, з використанням абонентської поштової скриньки доставляються: прості поштові відправлення; повідомлення

про надходження поштових відправлень, які підлягають видачі в об'єкті поштового зв'язку, поштових переказів; повторні повідомлення про надходження рекомендованих поштових відправлень; періодичні друковані видання.

Одночасно звертаємо увагу, що для обрання такого способу отримання кореспонденції в електронній формі декларації слід:

- 1) у відповідному полі вказати індекс відділення зв'язку, у якому відкрито абонентську скриньку;
- 2) зазначити відповідний населений пункт;
- 3) у полі "Вулиця" обрати помітку "Не застосовується";
- 4) у полі "Номер корпусу" зазначити номер абонентської скриньки у форматі "а/с N";
- 5) в інших полях блоку "Місце фактичного проживання або поштова адреса, на яку Національне агентство з питань запобігання корупції може надсилати кореспонденцію суб'єкту декларування" обрати помітку "Не застосовується".

Об'єкти нерухомості

22. Яким чином заповнити поле для вводу дати набуття прав на об'єкт нерухомості, якщо суб'єкт декларування не пам'ятає точну дату набуття таких прав?

Якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї не пам'ятає точну дату набуття прав на майно і при цьому правовстановлюючі документи відсутні, а встановити цю дату з інших офіційних джерел неможливо, суб'єкт декларування може зазначити в якості такої дати перше число відповідного місяця або 1 січня відповідного року.

23. Якщо відсутні правовстановлюючі документи та дані про вартість майна на дату набуття його у власність, чи потрібно суб'єкту декларування за власний кошт проводити оцінку майна?

Закон не вимагає від суб'єкта декларування проводити оцінку майна з метою заповнення декларації. У випадку, коли правовстановлюючі документи відсутні, а оцінка майна не проводилась чи її результати невідомі суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід позначати "Не відомо" (обрати відповідну помітку у зазначеному полі).

24. Як у декларації вказувати вартість об'єкта нерухомості у грошовій одиниці України, якщо у документах вказана вартість у радянських або українських карбованцях, купонах?

Якщо із правовстановлюючих документів встановити вартість майна у грошовій одиниці України - гривні неможливо (зокрема, якщо вартість вказана в радянських або українських карбованцях, купонах), а оцінка такого майна не проводилась чи її результати невідомі суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід позначити "Не відомо" (обрати відповідну помітку у зазначеному полі).

(запитання 24 у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

25. Чи потрібно декларувати участь в ОСББ і спільну власність членів ОСББ на об'єкти нерухомості із зазначенням даних про співвласників?

Суб'єкт декларування не зобов'язаний декларувати членство в об'єднанні співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), оскільки діяльність таких об'єднань не належить до сфери дії Закону України "Про громадські об'єднання" і регулюється спеціальним Законом України "Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку" (див. також роз'яснення в розділі щодо членства в громадських об'єднаннях). Крім того, оскільки уся власність ОСББ є спільною власністю співвласників багатоквартирного будинку і не виділяється в натурі щодо кожного з членів ОСББ, такі об'єкти спільної власності (наприклад, тепlopункти, ліфти, сходи тощо) також не зазначаються в декларації.

26. Станом на яку дату у декларації зазначаються відомості про об'єкти нерухомості - на 31 грудня звітного року чи дату заповнення декларації? Як бути у разі, коли в період з 31 грудня звітного року до моменту заповнення декларації мало місце відчуження нерухомого майна?

Відповідно до вимог Закону суб'єкт декларування повинен задекларувати усі об'єкти нерухомості незалежно від їх вартості, що належать йому на праві власності, знаходяться у нього на праві оренди чи іншого права користування станом на останній день звітного періоду (31 грудня звітного року для щорічної декларації). При цьому дата набуття вказується відповідно до документів, на підставі яких було набуто право на відповідне майно. Якщо об'єкт нерухомості був відчужений після кінця звітного періоду, до чи після подання декларації, то інформацію про це слід буде відобразити у наступній декларації, яка охопить відповідний період (див. також вище роз'яснення щодо звітного періоду для різних типів декларацій).

26-1. Яким чином відобразити в декларації садибу, тобто житловий будинок з прилеглими господарськими будівлями, садом (городом)?

У розділі "Об'єкти нерухомості" у полі "Вид об'єкта" слід обрати варіант "Інше" і навести відповідний опис об'єкта. Водночас, якщо складові такої садиби зареєстровані в якості окремих об'єктів нерухомості, їх слід відобразити в декларації окремо.

(Роз'яснення доповнено запитанням 26 1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

27. Яким чином відобразити в декларації ситуацію, коли суб'єкт декларування орендує (використовує) кімнату у будинку відпочинку чи готелі? При цьому вартість такої кімнати не визначена або не відома суб'єкту декларування.

Відповідно до частини п'ятої статті 46 Закону, вартість об'єкта нерухомості, що перебуває у користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї, зазначається у випадку, якщо вона відома суб'єкту декларування (члену його сім'ї) або повинна була стати відомою внаслідок вчинення відповідного правочину. Вартість об'єкта повинна була стати відомою суб'єкту декларування (члену його сім'ї), якщо, наприклад, вона зазначена в договорі оренди відповідного майна.

Видатки, пов'язані з користуванням об'єктом декларування (наприклад, плата за оренду кімнати в будинку відпочинку чи готелі), повинні бути відображені у розділі декларації "Видатки та правочини", якщо відповідний видаток перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року. Водночас, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування уклав правочин про користування об'єктом нерухомості (наприклад, договір користування готельним номером був укладений до 31 грудня звітного року), але кошти за таке користування були фактично сплачені після завершення звітного періоду (наприклад, у січні року, наступного за звітним роком), то такий правочин про користування об'єктом нерухомості повинен бути відображений у розділі декларації "Видатки та правочини" в якості іншого правочину (за умови, якщо вартість предмету правочину перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року), а також у розділі "Фінансові зобов'язання" із зазначенням відповідних відомостей, передбачених пунктом 9 частини 1 статті 46 Закону (при цьому, якщо розмір фінансового зобов'язання не перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року, зазначається лише загальний розмір такого фінансового зобов'язання).

(абзац другий запитання 27 із змінами, внесеними згідно з рішеннями Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57, від 16.03.2017 р. N 85)

27-1. Яким чином зазначати об'єкт нерухомості, який належить суб'єкту декларування (або члену його сім'ї) на праві власності, а членам його сім'ї на праві користування, чи потрібно створювати нове поле по об'єкту для кожного члена сім'ї чи зазначити інформацію про користування в одному полі та яким чином?

У декларації у графі "Права на цей об'єкт" вказати інформацію про суб'єкта декларування (члена сім'ї) у власності якого перебуває такий об'єкт нерухомості, заповнивши поля "Тип права", "Інформація про власника", "Частка власності", та натиснути кнопку "Додати". Після цього в полі "Тип права" вибрати "Інше право користування", в полі "Зазначте яке саме" в ручному режимі

зазначити інформацію, в полі "Інформація про власника" вказати члена сім'ї (суб'єкта декларування), якому належить такий об'єкт на праві користування, в полі "Частка власності" зазначити "Не застосовується", далі натиснути кнопку "Додати". Дану дію провести аналогічно для кожного члена сім'ї. В кінці натиснути кнопку "Зберегти об'єкт". Створювати нові поля для кожного члена сім'ї не потрібно.

Аналогічно, якщо об'єкт нерухомості перебуває на іншому праві користування у суб'єкта декларування та членів його сім'ї, то відомості про такий об'єкт зазначаються в одному полі.

(Роз'яснення доповнено запитанням 27-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Об'єкти незавершеного будівництва

28. Яким чином у щорічній декларації, наприклад, за 2015 рік відображати нерухомість, якщо вона будувалась за кошти, витрачені в попередні роки і на початку 2015 (незавершене будівництво), а в середині 2015 року була прийнята в експлуатацію та зареєстрована? Яким чином визначати вартість такої нерухомості?

Відповідно до вимог Закону усі об'єкти нерухомості, набуті у власність станом на 31 грудня звітного року, повинні бути зазначені у відповідній щорічній декларації. Таким чином, якщо будівництво об'єкта нерухомості завершилося у звітному періоді, на об'єкт оформлені документи про право власності і він прийнятий в експлуатацію, такий об'єкт повинен бути задекларований у розділі декларації "Об'єкти нерухомості". При цьому вартість такого об'єкта визначається на підставі правовстановлюючих документів (наприклад, договір купівлі-продажу, іпотеки тощо) або останньої проведеної оцінки, якщо така оцінка проводилась (див. роз'яснення до відповідного розділу). Якщо правовстановлюючі документи не містять відомостей щодо вартості об'єкта або його оцінка не проводилась чи її результати не відомі суб'єкту декларування (члену його сім'ї) при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід обрати помітку "Не відомо".

При цьому слід пам'ятати, що відповідно до пункту 2 1 частини першої статті 46 Закону у розділі "Об'єкти незавершеного будівництва" у декларації зазначаються: об'єкти незавершеного будівництва; об'єкти, не прийняті в експлуатацію; об'єкти, право власності на які не зареєстроване в установленому законом порядку. Відповідно, в цьому розділі декларації не зазначаються об'єкти, які мають одночасно всі такі характеристики: будівництво об'єкта завершено, він прийнятий в експлуатацію і право власності на нього зареєстровано в установленому законом порядку.

29. Яким чином оцінити об'єкт незавершеного будівництва і як визначити дату його набуття у власність, володіння чи користування?

Відповідно до вимог Закону, інформація про вартість об'єкта незавершеного будівництва та дату його набуття у власність (володіння чи користування) в декларації не зазначається. Зазначається лише інформація про:

- вид об'єкта (житловий будинок, офіс, гараж тощо);
- загальну площу об'єкта (якщо відома);
- реєстраційний номер (якщо відомий і якщо застосовується);
- місцезнаходження об'єкта;
- зв'язок із суб'єктом декларування або членом його сім'ї;
- власника або користувача земельної ділянки, на якій здійснюється (здійснювалося) будівництво об'єкта.

30. Що потрібно зазначати в декларації, якщо на кінець звітного періоду нерухоме майно (будинок), яке є власністю суб'єкта декларування або члена його сім'ї, перебуває в стадії перебудови? Якщо на одній і тій самій земельній ділянці, де розташований будинок, суб'єкт декларування розпочав будівництво іншого будинку і знесенням попереднього або без такого?

У декларації суб'єкт декларування повинен зазначати актуальну інформацію щодо кожного об'єкта нерухомості (житловий будинок, квартира, офіс, садовий (дачний) будинок, гараж тощо), який станом на кінець звітного періоду (у випадку щорічної декларації це 31 грудня звітного року) перебуває на праві власності у нього або члена його сім'ї, введений в експлуатацію і зареєстрований згідно із Законом України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

При цьому можливі декілька типів ситуацій:

Ситуація 1: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав перебудову будинку, яка не спричинила (не спричинить, якщо така перебудова не була завершена на кінець звітного періоду) необхідність реєстрації об'єкта нерухомого майна як нового.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо відповідного об'єкта, який належить йому, члену його сім'ї на праві власності у розділі декларації "Об'єкти нерухомості", і не відображає в декларації відповідне незавершене будівництво, у тому числі, якщо така перебудова на кінець звітного періоду не була завершена.

Ситуація 2: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав перебудову будинку шляхом знищення (знесення) цього об'єкта нерухомого майна або поділу, об'єднання із іншим об'єктом нерухомого майна чи виділення з нього частки, результатом якої стало створення та реєстрація і введення в експлуатацію на кінець звітного періоду нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо нового (нових) об'єкта (об'єктів) нерухомого майна, які належать йому, члену його сім'ї на праві власності у розділі декларації "Об'єкти нерухомості". Якщо ж новий об'єкт на кінець звітного періоду не був зареєстрований (введений в експлуатацію), суб'єкт декларування відображає інформацію щодо об'єкта, дані про який містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, у розділі декларації "Об'єкти нерухомості", а інформацію щодо нового (нових) об'єкта (об'єктів) нерухомого майна у розділі декларації "Об'єкти незавершеного будівництва".

Ситуація 3: суб'єкт декларування, член його сім'ї знищив (зніс) об'єкт нерухомого майна з подальшим скасуванням реєстраційного номера об'єкта нерухомого майна. При цьому побудова нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна не була завершена на кінець звітного періоду.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію лише у розділі декларації "Об'єкти незавершеного будівництва". Якщо ж після знищення (знесення) об'єкта нерухомого майна його реєстраційний номер не скасовувався, суб'єкт декларування відображає інформацію щодо об'єкта, дані про який містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, у розділі декларації "Об'єкти нерухомості", а інформацію щодо нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна у розділі декларації "Об'єкти незавершеного будівництва".

Ситуація 4: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав будівництво нового об'єкта на земельній ділянці, де вже розташований інший належний йому, члену його сім'ї об'єкт нерухомого майна, і при цьому новий об'єкт після завершення його будівництва слід буде зареєструвати як окремий об'єкт.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо зареєстрованого об'єкта нерухомого майна, який належить йому, члену його сім'ї на праві власності, у розділі декларації "Об'єкти нерухомості", а щодо недобудованого об'єкта нерухомого майна у розділі декларації "Об'єкти незавершеного будівництва".

Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)

31. Які об'єкти належать до цінного рухомого майна? Яким чином встановлюється його вартість (ринкова вартість, вартість під час придбання або в інший спосіб)?

Під рухомим майном розуміються будь-які матеріальні об'єкти (речі), які можуть бути переміщеними без заподіяння їм шкоди (наприклад, ювелірні вироби, персональні або домашні електронні пристрої, одяг, антикваріат, твори мистецтва, меблі тощо).

При цьому, в розділі декларації "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)" не зазначається таке майно: цінні папери, корпоративні права, готівкові кошти, кошти на рахунках в банку чи інших фінансових установах, дорогоцінні (банківські) метали, подарунки у вигляді грошових коштів. Ці об'єкти відображаються в інших розділах декларації.

Якщо рухоме майно є одночасно подарунком, то воно декларується як у розділі "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)" (у разі перевищення встановленого порогу декларування), так і в розділі "Доходи, у тому числі подарунки".

Відомості про цінну рухому річ повинні бути зазначені в декларації, якщо її вартість перевищує встановлений Законом поріг декларування, а саме 100 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року (121 тис. 800 грн. у 2015 році, 137 тис. 800 грн. у 2016 році).

Вартість цінної рухомої речі, що перебуває у власності суб'єкта декларування або членів його сім'ї, зазначається у грошовій одиниці України на дату набуття об'єкта у власність, володіння або користування (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності, якщо такий документ наявний).

Зазначення даних про вартість цінного рухомого майна та дату його набуття не є обов'язковим, якщо права на таке майно були набуті до подання суб'єктом декларування першої декларації відповідно до вимог Закону. У такому разі необхідно додатково зазначити, чи було відповідне майно набуто до початку періоду здійснення суб'єктом декларування діяльності з виконання функцій держави або місцевого самоврядування або під час такого періоду.

32. Яким чином слід відображати у декларації кілька цінних рухомих речей (наприклад, ювелірні вироби), які були придбані одночасно й оформлені одним чеком? Яким чином у цьому разі враховується поріг декларування для цінного рухомого майна? Як визначити вартість об'єкта, якщо він є частиною набору?

Порядок придбання цінного рухомого майна не має значення для визначення порогу декларування - якщо вартість об'єкта (наприклад, ювелірного виробу) становить суму, що перевищує 100 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, то такий об'єкт повинен бути відображений в декларації. Вартість кожної цінної рухомої речі вказується в декларації окремо, крім випадків, коли цінні рухомі речі придбані як набір (столовий сервіз, набір меблів, набір ювелірних прикрас тощо) і були придбані одночасно.

(запитання 32 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

33. У якому розділі декларації відображати цінну річ, яка є подарунком (наприклад, антикваріат, картина тощо)?

Якщо цінне рухоме майно (крім грошей) є одночасно подарунком, то в разі перевищення встановленого Законом порогу декларування у 100 ПМ воно декларується як у розділі "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)", так і в розділі декларації "Доходи, у тому числі подарунки". (Аналогічний підхід застосовується і щодо будь-якого іншого майна, яке одночасно є подарунком. Наприклад, подарунки у вигляді цінних паперів або транспортного засобу

додатково декларується у розділах "Цінні папери" та "Транспортні засоби" відповідно - див. також роз'яснення до розділу "Доходи, у тому числі подарунки"). Крім того, цінне майно, яке було набуто у звітному періоді як подарунок, слід також відобразити в розділі "Видатки та правочини" як предмет "Іншого правочину", який не спричинив видаток (за умови, що вартість такого майна перевищує встановлений у цьому розділі поріг декларування у 50 ПМ).

Важливо пам'ятати, що в розділі "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)" такий об'єкт зазначається, лише якщо він перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї на праві володіння, користування чи власності станом на останній день звітного періоду. Тоді як у розділі "Доходи, у тому числі подарунки" таке майно зазначається, якщо воно було отримано як подарунок упродовж звітного періоду, незалежно від того, чи залишилося воно у володінні, користуванні чи власності суб'єкта декларування (члена сім'ї) станом на останній день звітного періоду.

34. Чи слід зазначати в декларації все наявне цінне рухоме майно чи лише те, що було набуто у звітному періоді?

У декларації зазначається все цінне рухоме майно, яке перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї на праві володіння, користування чи власності станом на останній день звітного періоду (наприклад, 31 грудня звітного року для щорічної декларації) і вартість якого перевищує визначений Законом поріг декларування.

Якщо майно було набуто у звітному періоді, але станом на останній день звітного періоду вже не перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї на одному із зазначених прав, то воно в декларації у розділі "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)" не зазначається. Але таке майно повинно бути зазначено в розділі "Доходи, у тому числі подарунки", якщо йдеться про подарунок, а також в розділі "Видатки та правочини", якщо розмір видатку на отримання майна (або предмет іншого правочину, наприклад, дарування) перевищував 50 ПМ.

При подачі першої декларації відповідно до вимог Закону, суб'єкт декларування зазначає відомості про все цінне рухоме майно, в тому числі набуто до її подання. Суб'єкт декларування повинен зазначити відомості про кожну цінну річ, вартість якої перевищує розмір 100 ПМ, встановлених для працевздатних осіб на 1 січня звітного року (121 тис. 800 грн. у 2015 році), що належить йому або членам його сім'ї на праві приватної власності, у тому числі спільної власності, або перебуває в його чи їх володінні або користуванні незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право, станом на кінець звітного періоду. При цьому вартість і дату набуття цінного рухомого майна, яке було набуто до подання першої декларації в електронній формі, зазначати не обов'язково.

Цінне рухоме майно - транспортні засоби

35. Які транспортні засоби повинні бути відображені в декларації?

Для цілей декларування під транспортними засобами розуміється широкий спектр засобів, які не обмежуються автотранспортними засобами, а включає інші самохідні машини і механізми, а саме: легкові та вантажні автомобілі, автобуси, самохідні машини, сконструйовані на шасі автомобілів, мотоцикли усіх типів, марок і моделей, причепа, напівпричепа, мотоколяски, інші прирівняні до них транспортні засоби та мопеди, сільськогосподарська техніка, водні та повітряні судна.

На відміну від іншого цінного рухомого майна, відомості про транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми зазначаються незалежно від їх вартості.

35-1. Чи слід включати у вартість транспортного засобу витрати, пов'язані з митним оформленням чи реєстрацією такого засобу?

У декларації зазначається вартість транспортного засобу на дату його набуття у власність, володіння або користування. Витрати на митне оформлення чи реєстрацію транспортного засобу в його вартість не включаються. Водночас, якщо відповідний видаток на митне оформлення чи реєстрацію перевищує встановлений поріг декларування (50 ПМ) і був здійснений суб'єктом декларування у звітному періоді, то він повинен бути відображений у розділі декларації "Видатки та правочини".

(Роз'яснення доповнено запитанням 35-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

36. Якщо транспортний засіб належить суб'єкту декларування на праві користування на підставі довіреності, а інформація про власника транспортного засобу йому не відома, то яким чином відобразити у декларації відомості про власника майна?

Якщо суб'єкту декларування або члену його сім'ї не відома інформація про власника майна, яке перебуває в користуванні суб'єкта декларування або члена його сім'ї, а із правовстановлюючих документів встановити ці відомості неможливо, то при заповненні відповідних полів декларації слід обрати помітку "Не відомо". Винятком є лише поля "Прізвище", "Ім'я" та "По батькові (за наявності)" власника такого майна, заповнення яких є обов'язковим.

Слід також пам'ятати, що інформацію про власників транспортних засобів можна отримати у відкритому Єдиному державному реєстрі Міністерства внутрішніх справ стосовно зареєстрованих транспортних засобів та їх власників.

37. Яким чином відобразити в декларації ситуацію, коли один і той же транспортний засіб перебуває у власності суб'єкта декларування і на праві користування (наприклад, на підставі довіреності) у члена його сім'ї або навпаки?

Якщо транспортний засіб перебуває на праві власності у суб'єкта декларування, то він зазначається як об'єкт такого суб'єкта декларування і не зазначається як об'єкт, що перебуває у члена сім'ї на праві користування.

Аналогічно зазначається інформація, якщо транспортний засіб перебуває на праві власності у члена сім'ї суб'єкта декларування.

(запитання 37 доповнено абзацом згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

38. Яка інформація зазначається у полі "Ідентифікаційний номер" у розділі декларації "Цінне рухоме майно - транспортні засоби"?

У цьому полі слід зазначити ідентифікаційний номер транспортного засобу, якщо він наявний. Наприклад, для автомобіля слід вказати ідентифікаційний номер, тобто вказаний у технічному паспорті на транспортний засіб номер шасі (кузова, рами).

(запитання 38 у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

38-1. Чи підлягає декларуванню транспортний засіб, який передано іншій особі на підставі довіреності з правом розпорядження?

Так, підлягає, оскільки видача довіреності не припиняє права власності особи на майно.

Правове регулювання відносин, пов'язаних з купівлею-продажем транспортних засобів, здійснюється на підставі положень Цивільного кодексу України з урахуванням загальних положень про договір та спеціальних правил, закріплених у відповідних положеннях Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388, які визначають певні особливості укладення, виконання та правові наслідки невиконання відповідних договорів.

Продаж транспортного засобу, що має ідентифікаційний номер, передбачає відповідне оформлення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу, зняття його з обліку, отримання свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу.

Аналіз норм статей 244, 237, 655 Цивільного кодексу України свідчить про те, що видача довіреності на володіння, користування та розпорядження транспортним засобом без належного укладення договору купівлі-продажу

цього транспортного засобу не вважається укладеним відповідно до закону договором та не є підставою для набуття права власності на транспортний засіб особою, яка цю довіреність отримала.

(Роз'яснення доповнено запитанням 38-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Цінні папери

39. Які цінні папери слід декларувати у відповідному розділі декларації?

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 46 Закону, декларуються цінні папери, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї. До цінних паперів належать:

- акції;
- боргові цінні папери (облігації підприємств, державні облігації України, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання України, ощадні (депозитні) сертифікати, векселі, облігації міжнародних фінансових організацій, облігації Фонду гарантування вкладів фізичних осіб);
- чеки;
- інвестиційні сертифікати;
- іпотечні цінні папери (іпотечні облігації, іпотечні сертифікати, заставні);
- похідні цінні папери (деривативи);
- приватизаційні цінні папери (ваучери тощо);
- товаророзпорядчі цінні папери.

Цей перелік не є вичерпним, у формі декларації можна обрати варіант "Інший вид" цінних паперів та зазначити, який саме.

При цьому цінні папери не слід декларувати в розділі "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)".

Зазначаються лише цінні папери, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності. Якщо цінні папери суб'єкта декларування або члена його сім'ї передані в управління іншій особі, додатково зазначаються відомості про таку особу.

40. У якому розділі декларації слід вказувати акції, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї?

Акції зазначаються в розділі декларації "Цінні папери" і не зазначаються в розділах "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)" та "Корпоративні права".

Корпоративні права

41. Які об'єкти слід декларувати в розділі "Корпоративні права"?

У розділі "Корпоративні права" зазначаються всі корпоративні права, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності, крім тих, що вже були зазначені в розділі "Цінні папери" (наприклад, акції). Такими правами можуть бути частки (паї) у статутному (складеному) капіталі чи в будь-якому іншому еквіваленті статутного капіталу товариства, підприємства, організації, що зареєстровані в Україні або за кордоном, у тому числі пайові внески в кредитній спілці.

Вартість корпоративних прав відображається у декларації у відсотковому та грошовому вираженні. У грошовому вираженні вартість зазначається станом на дату набуття прав або - якщо проводилася грошова оцінка таких прав і результати оцінки відомі суб'єкту декларування - відповідно до результатів такої оцінки.

Юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї

42. Роз'ясніть поняття "кінцевий бенефіціарний власник (контролер)" юридичної особи

Відповідно до пункту 5 1 частини першої статті 46 Закону, у декларації слід зазначити юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї. При цьому термін "кінцевий бенефіціарний власник (контролер)" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення".

Згідно з визначенням, наведеним у зазначеному законі (стаття 1), кінцевий бенефіціарний власник (контролер) - це фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб. Такий вирішальний вплив здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами юридичної особи чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління.

Кінцевим бенефіціарним власником (контролером) є також фізична особа, яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самотійно

або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права.

Отже, при встановленні того, чи є суб'єкт декларування або член його сім'ї кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи, слід вважати на наявність можливості здійснювати фактичний контроль (вирішальний вплив) за діяльністю юридичної особи, навіть якщо такий контроль не ґрунтується на формальній власності корпоративних прав у такій юридичній особі. При цьому для цілей декларування суб'єкт декларування або член його сім'ї не може вважатися кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи публічного права комунальної чи державної власності, керівником (іншою посадовою особою) якої він призначений уповноваженими на те державними органами чи органами місцевого самоврядування у встановленому законом порядку.

(абзац п'ятий запитання 42 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

У декларації зазначається інформація про юридичних осіб, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї, стосовно юридичних осіб, які зареєстровані як в Україні, так і за кордоном.

43. Відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань", інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи не подається при реєстрації окремих видів юридичних осіб. Чи поширюються ці винятки також на зазначення інформації про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи в декларації відповідно до Закону "Про запобігання корупції"?

Відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань", інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи вказується під час державної реєстрації такої особи та відображається в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. При цьому Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" (стаття 9) передбачає випадки, коли інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи не подається (такий виняток встановлено для окремих видів юридичних осіб, а також якщо засновниками юридичної особи є виключно

фізичні особи, які є бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи).

Оскільки Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" має інший предмет регулювання і стосується виключно порядку державної реєстрації юридичних осіб, зазначені винятки не поширюються на зазначення інформації про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи в декларації відповідно до Закону України "Про запобігання корупції". Останній при визначенні терміна "кінцевий бенефіціарний власник (контролер) юридичної особи" посилається на Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення", який зазначених винятків також не містить.

Нематеріальні активи

44. Що розуміється під нематеріальними активами, які відображаються у декларації?

Під нематеріальними активами в пункті 6 частини першої статті 46 Закону розуміються об'єкти права інтелектуальної власності, що можуть бути оцінені в грошовому еквіваленті (патент на винахід, корисну модель, ноу-хау, промисловий зразок, права на топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, торгову марку чи комерційне найменування, авторське право тощо), а також право на використання надр чи інших природних ресурсів тощо. Під нематеріальним активом слід також розуміти ліцензії на право користування об'єктами інтелектуальної власності, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї.

Якщо об'єкт права інтелектуальної власності може бути оцінений в грошовому еквіваленті, такий об'єкт слід відобразити в декларації, навіть якщо така грошова оцінка не проводилася. При цьому, якщо вартість права на об'єкт не відома суб'єкту декларування або члену його сім'ї, у формі декларації можна обрати відповідну помітку.

Закон не зобов'язує проводити оцінку об'єкта декларування в цілях внесення відповідної інформації до декларації. Тому якщо вартість активу на момент виникнення прав на нього не відома, про це слід зазначити в декларації.

Грошові активи, цінні папери, корпоративні права не вважаються нематеріальними активами і відображаються в інших розділах декларації.

Доходи, у тому числі подарунки

45. Які доходи та подарунки відображаються у декларації?

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються доходи суб'єкта декларування та членів його сім'ї, які були отримані або нараховані упродовж звітного періоду. При цьому доходи включають:

- заробітну плату (грошове забезпечення), отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом;

- гонорари та інші виплати згідно з цивільно-правовими правочинами;

- дохід від підприємницької або незалежної професійної діяльності;

- дохід від надання майна в оренду (користування);

- дивіденди;

- проценти;

(абзац сьомий запитання 45 із змінами, внесеними згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 03.11.2016 р. N 106)

- роялті;

- страхові виплати;

- виграти (призи) у лотерею чи в інші розіграші, у букмекерському парі, у парі тоталізатора;

- призи (виграші) у грошовій формі, одержані за перемогу та/або участь в аматорських спортивних змаганнях;

- благодійну допомогу;

- пенсію;

- спадщину;

- доходи від відчуження цінних паперів чи корпоративних прав;

- подарунки;

- інші доходи.

Під заробітною платою розуміється як основна заробітна плата, так і будь-які заохочувальні та компенсаційні виплати (премії, надбавки тощо), які виплачуються (надаються) суб'єкту декларування або члену його сім'ї у зв'язку з відносинами трудового найму, крім коштів для покриття витрат на відрядження, які у цілях декларування доходом не вважаються (див. далі окреме роз'яснення з цього приводу).

Соціальні виплати, субсидії тощо вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації, тобто виплати (нарахування) у грошовій формі.

Подарунки вважаються доходом незалежно від того, у якій формі вони отримуються - у формі грошових коштів або в іншій формі. Відповідно до статті 1 Закону, подарунок - це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Доходи декларуються незалежно від їх розміру. Винятком є доходи у вигляді подарунків. Подарунки у формі грошових коштів зазначаються в декларації, якщо розмір таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) сукупно протягом року, перевищує 5 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року. Подарунок у формі, іншій ніж грошові кошти (наприклад, рухоме майно, транспортні засоби, нерухомість тощо), зазначається, якщо вартість одного подарунку перевищує 5 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року.

Якщо отриманий у звітному періоді подарунок у вигляді цінного рухомого майна, транспортного засобу, нерухомого майна, цінних паперів, грошових активів чи інших об'єктів декларування перебуває у володінні, користуванні чи власності (спільній власності) суб'єкта декларування або члена його сім'ї станом на останній день звітного періоду, то такий подарунок повинен бути також відображений у відповідному розділі декларації ("Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)", "Цінне рухоме майно - транспортні засоби", "Об'єкти нерухомості", "Цінні папери", "Грошові активи" тощо). Якщо ж відповідне майно, яке є одночасно подарунком, не належить суб'єкту декларування або члену його сім'ї станом на останній день звітного періоду, то воно зазначається лише в розділі "Доходи, у тому числі подарунки".

46. Чи вважаються доходом витрати на відрядження, що оплачуються роботодавцем? Якщо витрати на участь у публічному заході оплачені третьою стороною, чи вважається це доходом?

У цілях декларування відповідно до статті 46 Закону не вважаються доходом кошти, що виплачуються роботодавцем суб'єкту декларування (члену його сім'ї) для покриття витрат на відрядження (в Україні чи за кордоном).

Так само не вважається отриманням доходу покриття третьою особою (наприклад, міжнародною організацією, державними органами іноземної держави тощо) витрат на участь суб'єкта декларування (члена його сім'ї) у заході (семинар, конференція, переговори тощо), що проводиться в іншому місті чи за кордоном (наприклад, оплата витрат на подорож до місця проведення заходу, проживання та харчування), за умови, що така поїздка оформлена у вигляді відрядження суб'єкта декларування чи члена його сім'ї.

Приклади:

1. Суб'єкт декларування на запрошення державного органу іноземної держави і за рахунок коштів приймаючої сторони бере участь у заході, що проводиться на території цієї держави, з оформленням відрядження за місцем роботи суб'єкта декларування. Кошти, витрачені на оплату переїзду суб'єкта декларування, його харчування та проживання, а також інші пов'язані з поїздкою витрати (наприклад, сплата візового збору), не вважаються доходом і не зазначаються в декларації.

2. Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до

осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, отримує компенсацію витрат на відрядження від свого роботодавця або оформляє за місцем роботи відрядження з метою участі у заході, проведення переговорів тощо. Кошти, отримані членом сім'ї від свого роботодавця як компенсація витрат на таке відрядження або витрати, понесені приймаючою стороною для забезпечення відрядження члена сім'ї, не вважаються доходом і не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

3. Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, бере участь в офіційних заходах у складі офіційної делегації як член сім'ї суб'єкта декларування. Витрати на участь у таких заходах члена сім'ї не вважаються доходом і не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

46-1. Чи вважаються доходом кошти, що виплачуються народним депутатам України для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень?

Відповідно до положень статті 1 та частини першої статті 3 Закону суб'єктами декларування, зокрема, є особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону, у тому числі народні депутати України, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до Закону.

Народні депутати України відповідно до частини першої статті 78 Конституції України здійснюють свої повноваження на постійній основі, їх статус визначається виключно законами України (пункт 21 частини першої статті 92 Конституції України).

Закон України "Про статус народного депутата України" визначає статус (права, обов'язки і відповідальність) народного депутата України та встановлює правові і соціальні гарантії здійснення народним депутатом своїх повноважень.

Серед основних гарантій діяльності народних депутатів України передбачено фінансування видатків, пов'язаних з депутатською діяльністю. Так, відповідно до частини четвертої статті 32 Закону України "Про статус народного депутата України" народному депутату протягом всього строку виконання депутатських повноважень щомісячно відповідно до положень статей 23 і 35 цього Закону видаються кошти для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодовуються витрати, пов'язані з виконанням депутатських повноважень, у розмірі місячної заробітної плати народного депутата, що не підлягають оподаткуванню. При цьому кошти для відшкодування витрат на здійснення депутатських повноважень народний депутат України отримує з дня його обрання (частина четверта статті 33 Закону України "Про статус народного депутата України").

Зважаючи на положення статей 23, 32, 33, 35 Закону України "Про статус народного депутата України", право на отримання коштів для компенсації вартості проїзду та на відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням

депутатських повноважень, мають усі народні депутати України, а на отримання коштів для компенсації оренди житла або винайму готельного номера - народні депутати України, не забезпечені житлом у місті Києві, і місце їх проживання, відповідно до його реєстрації, знаходиться на відстані понад 30 км від меж міста Київ.

Таким чином, народні депутати України отримують певні відшкодування, компенсації для покриття витрат відповідно до спеціального закону.

Відповідно статті 51 Бюджетного кодексу України витрати на безоплатне або пільгове матеріальне і побутове забезпечення, на яке згідно із законодавством України мають право окремі категорії працівників бюджетних установ, здійснюються за рахунок бюджетних асигнувань на функціонування цих бюджетних установ. Власне, положеннями статей 23, 35 Закону України "Про статус народного депутата України" встановлено, що кошти на проїзд народними депутатами України усіма видами транспорту, кошти на оренду житла або винайм готельного номера передбачаються у витратах на забезпечення діяльності Верховної Ради України.

Кошти, які відшкодовуються народному депутату України на здійснення депутатських повноважень (статті 32, 33 Закону України "Про статус народного депутата України"), відповідають розміру заробітної плати народного депутата України, але не входять до структури заробітної плати. Суми компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера (статті 23, 32, 35 Закону України "Про статус народного депутата України") встановлюються Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік (та кошторисом Верховної Ради України - в разі його затвердження Верховною Радою України). Список народних депутатів України, яким видаються кошти на оренду житла та на винайм готельного номера, щоквартально публікується в газеті "Голос України" та щомісячно оприлюднюється на сайті Верховної Ради України.

Що стосується витрат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень, то їх розмір є фіксованим та визначений частиною четвертою статті 32 Закону України "Про статус народного депутата України". Тому такі відомості про народних депутатів України є відомими із загальнодоступних джерел інформації та не можуть бути прихованими чи недостовірними.

Крім того, враховуючи особливості бюджетного законодавства, головному розпоряднику бюджетних коштів - Апарату Верховної Ради України встановлюються бюджетні асигнування, в межах яких беруться бюджетні зобов'язання і здійснюються відповідні платежі. Такі бюджетні асигнування затверджуються Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Видача народним депутатам України коштів для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень, здійснюються в межах таких асигнувань і використовуються згідно з їх цільовим призначенням. До того ж видатки на виплату заробітної плати народним депутатам України та відшкодування витрат, передбачених статтями 23, 32 і 35 Закону України "Про статус народного депутата України", віднесені до різних кодів економічної класифікації видатків.

З урахуванням наведеного, у цілях декларування відповідно до статті 46 Закону не вважаються доходом кошти, що виплачуються народним депутатам України для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень.

(Роз'яснення доповнено запитанням 46-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.06.2017 р. N 250)

47. Чи є доходом, а відповідно, чи підлягають декларуванню прощені (анульовані) банком за його рішенням проценти за користування кредитом та підвищені проценти, нараховані у разі прострочення платежу?

Згідно з підпунктом 14.1.54 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України дохід з джерелом їх походження з України – будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді, зокрема, процентів, дивідендів, роялті та будь-яких інших пасивних (інвестиційних) доходів, сплачених резидентами України.

Системний аналіз положень Податкового кодексу України вказує, що сума анульованого податкового боргу включає як основну суму кредиту, так і нараховані проценти за користування кредитом, які є невід'ємною частиною кредитного договору та суми за кредитом договору, та які підлягають обов'язковій сплаті боржником відповідно до умов кредитного договору, оскільки йдеться про борг в цілому, тобто про загальну суму фінансових зобов'язань, що підлягають погашенню боржником, незалежно від підстави їх виникнення.

Для визначення суми, що підлягає декларуванню внаслідок прощення (анулювання) боргу необхідно керуватись повідомленням кредитора про прощення (анулювання) боргу або іншими документами, що підтверджують суму прощеного (анульованого) боргу.

(запитання 47 у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Грошові активи

48. Які грошові активи відображаються у декларації?

Відповідно до пункту 8 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються грошові активи, наявні у суб'єкта декларування та членів його сім'ї на останній день звітного періоду.

Під грошовими активами розуміються:

- готівкові кошти;
- кошти, розміщені на банківських рахунках (незалежно від типу рахунків та дати їх відкриття);
- внески до кредитних спілок;
- внески до інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування (у декларації необхідно зазначити тип такої установи). Відповідно до Закону України "Про інститути спільного інвестування" такими інститутами є корпоративні та пайові фонди;
- кошти, які суб'єкт декларування та члени його сім'ї позичили одне одному або які вони позичили третім особам (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем);
- активи у дорогоцінних (банківських) металах, які зберігаються в банківській установі або в іншому місці;
- інші активи (у декларації необхідно зазначити, які саме активи).

Якщо сукупна вартість всіх наявних станом на останній день звітного періоду у суб'єкта декларування або члена його сім'ї грошових активів не перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, то такі активи не зазначаються в декларації. Наприклад, якщо при поданні щорічної декларації станом на 31 грудня звітного року у суб'єкта декларування були наявні готівкові кошти (незалежно від місця їх зберігання) в розмірі 30 ПМ та внески на банківських рахунках в розмірі 25 ПМ, то такі кошти (внески) зазначаються в декларації окремо за кожним видом активу, оскільки їхня сукупна вартість перевищує 50 ПМ. Сукупний розмір грошових активів суб'єкта декларування та члена (членів) його сім'ї в цілях визначення того, чи перевищують вони зазначений поріг декларування, вираховується окремо щодо суб'єкта декларування та кожного з членів його сім'ї.

49. Чи існує можливість зазначити у декларації, що грошові кошти зберігаються у банківській установі (наприклад, у сейфі), але не у вигляді внесків на рахунки?

Так, у формі декларації, у розділі "Грошові активи", міститься поле "Установа, в якій відкриті такі рахунки або до якої зроблені відповідні внески". У цьому полі можна зазначити установу, у якій зберігаються грошові (у тому числі готівкові) кошти. Таке зазначення не є обов'язковим і здійснюється на розсуд суб'єкта декларування.

Водночас, якщо у розділі "Грошові активи" у полі "Вид активу" було обрано варіанти "Кошти, розміщені на банківських рахунках" або "Внески до кредитних та інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування", то зазначення установи в полі "Установа, в якій відкриті такі рахунки або до якої зроблені відповідні внески" стає обов'язковим і без такого зазначення декларацію не може бути подано.

50. Станом на яку дату вказується розмір наявних грошових активів, у тому числі готівкових коштів?

У декларації зазначаються ті грошові активи, у тому числі готівкові кошти, суб'єкта декларування або членів його сім'ї, які наявні в них станом на останній день звітного періоду (за умови перевищення встановленого Законом порогу декларування для таких об'єктів - див. вище). Наприклад, для щорічної декларації, а також для декларації, що подається наступного року після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, таким днем є 31 грудня попереднього року. У випадку декларації, що подається перед звільненням або іншим припиненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, наявні грошові активи вказуються станом на день, що передує дню подання такої декларації.

Якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї упродовж звітного періоду отримав грошові активи, але станом на останній день звітного періоду вони в нього відсутні, такі активи не відображаються в розділі "Грошові активи", але відображаються в розділі "Доходи, у тому числі подарунки". Крім того, видатки, вчинені у звітному періоді, повинні бути відображені у розділі "Видатки та правочини", якщо розмір видатку перевищує 50 ПМ.

Фінансові зобов'язання

51. Які фінансові зобов'язання відображаються у декларації?

Відповідно до пункту 9 частини першої статті 46 Закону, у декларації відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї, які є дійсними станом на останній день звітного періоду. Під фінансовими зобов'язаннями у цілях декларування розуміються:

- отримані кредити, позики;
- інші кошти, які були позичені суб'єкту декларування або члену його сім'ї іншими особами, зокрема поворотна безвідсоткова фінансова допомога, отримана і не повернена у звітному періоді суб'єктом декларування або членом його сім'ї;
- зобов'язання за договором лізингу;
- зобов'язання за договором страхування;
- зобов'язання за договором недержавного пенсійного забезпечення;
- несплачені податкові зобов'язання;
- інші зобов'язання (у декларації необхідно зазначити, які саме).

У розділі "Фінансові зобов'язання" відображаються також відомості про розмір сплачених суб'єктом декларування або членом його сім'ї коштів в рахунок основної суми позики (кредиту) та розмір сплачених процентів за позику (кредитом).

Таким чином, у разі наявності у суб'єкта декларування або члена його сім'ї станом на 31 грудня звітного періоду фінансового зобов'язання (кредиту) та сплати суб'єктом декларування або членом його сім'ї коштів в рахунок основної суми кредиту, процентів за кредитом у звітному періоді у розділі "Фінансові зобов'язання" необхідно створити три окремі записи. У першому записі у полі "Вид зобов'язання" необхідно обрати значення "Отримані кредити" та заповнити всі інші обов'язкові поля. Такий запис буде стосуватися залишку по фінансовому зобов'язанню станом на 31 грудня. У другому записі у полі "Вид зобов'язання" необхідно обрати значення "Розмір сплачених коштів в рахунок основної суми позики (кредиту)" відповідна інформація буде відображати розмір сплачених коштів в рахунок основної суми кредиту у звітному році. У третьому записі у полі "Вид зобов'язання" необхідно обрати значення "Розмір сплачених коштів в рахунок процентів за позикою (кредитом)" відповідна інформація буде відображати розмір сплачених коштів в рахунок процентів за кредитом у звітному році.

(запитання 51 доповнено новим абзацом десятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Приклад: Кредитний договір укладено в 2016 році та в тому ж році отримано всю суму кредиту (300 000,00 грн). Станом на 31.12.2017 залишок непогашеної основної суми кредиту становить 200 000,00 грн, сума сплачених коштів в рахунок основної суми кредиту за договором у 2017 році становить 50 000,00 гривень. Розмір сплачених коштів в рахунок процентів за кредитом – 20 000,00 гривень. У такому випадку при заповненні декларації за 2017 рік суб'єкт декларування у розділі "Фінансові зобов'язання" повинен зазначити інформацію про "Отримані кредити" – 200 000,00 грн, "Розмір сплачених коштів в рахунок основної суми позики (кредиту)" – 50 000,00 грн, "Розмір сплачених коштів в рахунок процентів за позикою (кредитом)" – 20 000,00 гривень."

(запитання 51 доповнено новим абзацом одинадцятим згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225,

у зв'язку з цим абзаци десятий - чотирнадцятий вважати відповідно абзацами дванадцятим - шістнадцятим)

У декларації відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування перед членами його сім'ї і навпаки. Наприклад, кошти, позичені суб'єкту декларування членом його сім'ї, повинні бути відображені в декларації як фінансове зобов'язання такого суб'єкта декларування. При цьому ці кошти (у разі перевищення порогу у 50 ПМ стосовно всіх грошових активів) повинні бути також відображені як грошовий актив такого члена сім'ї у відповідному розділі декларації.

В декларації зазначаються будь-які фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї. При цьому якщо розмір зобов'язання перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, то необхідно відобразити відомості щодо фінансових

зобов'язань, які включають дані про вид зобов'язання, його розмір, валюту зобов'язання, інформацію про особу, стосовно якої виникли такі зобов'язання, відповідно до пункту 1 частини першої статті 46 Закону, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, та дату виникнення зобов'язання. У разі якщо розмір зобов'язання не перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, зазначається лише загальний розмір такого фінансового зобов'язання.

(абзац одинадцятий запитання 51 у редакції рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.09.2016 р. N 57)

Кошти, які були фактично отримані за кредитом (позикою) у звітному періоді незалежно від суми зобов'язання, слід зазначити у розділі декларації "Доходи, у тому числі подарунки" як "Інший дохід" та/або у розділі "Грошові активи" у разі перевищення встановленого в ньому порогу декларування.

У розділі "Фінансові зобов'язання" зазначаються ті фінансові зобов'язання, які є дійсними станом на останній день звітного періоду, навіть якщо таке зобов'язання виникло до початку звітного періоду. Наприклад, якщо суб'єкт декларування отримав кредит у 2010 році і цей кредит є дійсним, тобто основна сума кредиту та проценти за ним не сплачені повністю станом на останній день звітного періоду (наприклад, станом на 31 грудня 2016 року), то зазначений кредит відображається у розділі "Фінансові зобов'язання" щорічної декларації, що подається у 2017 році.

Кредитні пропозиції від банків, фінансових установ у вигляді "кредитних ліній до зарплатних банківських карток" чи аналогічні за змістом пропозиції, якими суб'єкт декларування чи член його сім'ї не скористався або основна сума та проценти за якими на кінець звітного періоду сплачені повністю, у розділі "Фінансові зобов'язання" декларації не відображаються.

52. Яким чином відображати в декларації суму кредиту - всю суму кредиту, зобов'язання за яким виникли у звітному періоді, чи фактично отриману частину кредиту станом на кінець звітного періоду?

Якщо у звітному періоді суб'єкт декларування або член його сім'ї уклав кредитний договір на суму, що перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного періоду, але станом на останній день звітного періоду (наприклад, 31 грудня для щорічної декларації) отримав лише частину передбаченого договором кредиту, то в декларації у розділі "Фінансові зобов'язання" зазначається інформація про таке зобов'язання і як розмір зобов'язання вказується повна сума кредиту згідно з договором. При цьому кошти, які були фактично отримані згідно з кредитним договором у звітному періоді незалежно від суми зобов'язання, слід зазначити у розділі декларації "Доходи, у тому числі подарунки" як "Інший дохід" та в розділі "Грошові активи", якщо ці кошти належать суб'єкту декларування або члену сім'ї станом на останній день звітного періоду та в разі перевищення встановленого порогу декларування.

53. У яких розділах декларації слід вказувати отриману суб'єктом декларування позику і позику, яку надав суб'єкт декларування іншій особі?

Позика, отримана суб'єктом декларування або членом його сім'ї (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позичальником), відображається у розділі декларації "Фінансові зобов'язання". Кошти, які суб'єкт декларування або член його сім'ї позичив третій особі (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем), не відображаються в розділі "Фінансові зобов'язання", а зазначаються натомість у розділі "Грошові активи" (у разі перевищення порогу декларування).

Якщо суб'єкт декларування позичив у звітному періоді кошти члену сім'ї, то такі кошти відображаються у розділі "Фінансові зобов'язання" як зобов'язання такого члена сім'ї, а також у розділі "Грошові активи" як грошові активи суб'єкта декларування. Аналогічним чином відображаються кошти, позичені членом сім'ї суб'єкту декларування.

54. Чи вказується у декларації інформація про фінансові зобов'язання (отриманий кредит, позику тощо), якщо вони виникли у звітному періоді і були виконані (повернуті) у звітному періоді?

Фінансові зобов'язання, які виникли у звітному періоді та були в цьому ж звітному періоді виконані (наприклад, повністю сплачений кредит чи позика), не відображаються в розділі декларації "Фінансові зобов'язання", але відображаються в розділі "Доходи, у тому числі подарунки" як "Інший дохід".

У разі якщо розмір відповідного одноразового видатку на погашення суми кредиту (позики) перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, то інформація про такий видаток зазначається у розділі 14 "Видатки та правочини" декларації.

(запитання 54 доповнено абзацом згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Видатки та правочини

55. Які видатки і правочини повинні бути відображені у декларації?

Відповідно до пункту 10 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються видатки та всі правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування на об'єкти декларування, зазначені у пунктах 2 - 9 частини першої цієї статті. При цьому встановлено поріг декларування для видатків - якщо окремий видаток перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, то він повинен бути відображений у декларації. Таким чином, зроблені у звітному періоді видатки не сумуються, у

декларації зазначається інформація про кожний окремий видаток, якщо він перевищує зазначену межу.

Для зазначення відомостей у цьому розділі декларації не має значення, чи перебуває відповідний предмет правочину у власності чи на іншому праві у суб'єкта декларування станом на останній день звітного періоду. Зазначається інформація про правочини та видатки, здійснені упродовж звітного періоду, навіть якщо вони стосувалися того самого об'єкта. Наприклад, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування придбав транспортний засіб і далі до завершення цього періоду вчинив правочин, на підставі якого право власності суб'єкта декларування на це майно було припинено (наприклад, продав його), то обидва зазначених правочини повинні бути відображені у декларації.

У розділі декларації "Видатки та правочини" вказуються лише видатки та правочини суб'єкта декларування, видатки та правочини членів його сім'ї не зазначаються.

Цей розділ декларації не заповнюється кандидатами на посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

56. Що мається на увазі під "Іншими правочинами" у розділі "Видатки та правочини суб'єкта декларування"?

У розділі декларації "Видатки та правочини" передбачено відображення інформації окремо про видатки суб'єкта декларування та про інші правочини суб'єкта декларування. При зазначенні інформації про видатки також вказується правочин, який спричинив відповідний видаток. Наприклад, у разі придбання земельної ділянки вартістю більше 50 ПМ, такий видаток зазначається у розділі "Видатки". Якщо правочин, вчинений суб'єктом декларування, не спричинив видатку, то такий правочин зазначається у розділі "Інші правочини". При цьому відомості про такі інші правочини зазначаються лише у разі, якщо вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року. Наприклад, якщо у звітному періоді суб'єкту декларування був подарований об'єкт нерухомості вартістю більше 50 ПМ (відповідно, суб'єкт декларування набув право власності на цей об'єкт внаслідок правочину), то така інформація зазначається в розділі "Інші правочини". При цьому, якщо правочин вже зазначений у розділі "Видатки", його не слід дублювати у розділі "Інші правочини".

Слід звернути увагу, що об'єкти декларування, які відображаються в інших розділах декларації (наприклад, нерухомість, транспортні засоби, інше рухоме майно тощо), повинні бути також відображені в розділі декларації "Видатки та правочини суб'єкта декларування" як предмет відповідного правочину, якщо їх набуття відбулось у звітному періоді. Наприклад, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування придбав у власність (чи отримав в оренду) нерухоме майно, то відповідний об'єкт повинен бути відображений у розділі "Об'єкти нерухомості" (якщо він залишається у володінні, користуванні чи власності суб'єкта декларування станом на останній день звітного періоду), а також у розділі "Видатки та правочини" як предмет правочину, що спричинив видаток суб'єкта декларування (якщо такий видаток перевищував 50 ПМ).

Інший приклад: у звітному періоді суб'єкт декларування отримав у подарунок цінне рухоме майно (наприклад, ювелірні вироби) вартістю 60 ПМ. Таке майно повинне бути відображене у розділі декларації "Доходи, у тому числі подарунки", а також у розділі "Видатки та правочини" як "Інший правочин", а саме правочин, на підставі якого у суб'єкта декларування виникло право власності на зазначене цінне рухоме майно. Якби таке цінне рухоме майно мало вартість більше 100 ПМ, то його слід також було б відобразити у розділі "Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)".

57. Чи слід декларувати видатки членів сім'ї?

Ні, видатки та правочини членів сім'ї не зазначаються в декларації.

58. Як розуміти положення пункту 10 частини першої статті 46 Закону у взаємозв'язку, зокрема, з пунктами 3, 9 цієї частини статті? Чи немає тут певного дублювання, оскільки, наприклад, пункт 10 стосується видатків та правочинів, з яких виникають фінансові зобов'язання, а пунктом 9 встановлено, що в декларації відображаються фінансові зобов'язання?

Один і той же об'єкт може відображатися в декларації два чи більше разів. Це відповідає Закону і повинно надати якомога більше інформації про відповідний об'єкт. Наприклад, у розділі "Фінансові зобов'язання" відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї, які є дійсними станом на останній день звітного періоду. Відповідний розділ містить детальний опис таких фінансових зобов'язань, у тому числі відомості про забезпечення зобов'язання, поручителя тощо. У розділі "Видатки та правочини" вказуються правочини, на підставі яких у суб'єкта декларування виникли фінансові зобов'язання, навіть якщо вони були припинені станом на останній день звітного періоду.

Робота за сумісництвом

59. Чи необхідно декларувати роботу за сумісництвом, яка виконувалася впродовж звітного року, якщо станом на 31 грудня вона вже не виконується?

Відповідно до пункту 11 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються відомості про посаду чи роботу, що виконується або виконувалася за сумісництвом. Це означає, що зайняття посади чи робота за сумісництвом відображається в декларації, якщо її зайняття (виконання) розпочалося або продовжувалося під час звітного періоду незалежно від тривалості. Отже, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування займав посаду або здійснював упродовж будь-якого часу роботу за сумісництвом і при цьому станом на останній день звітного періоду він таку посаду не займає (роботу не здійснює), така посада (робота) повинна бути відображена в декларації.

Посада чи робота за сумісництвом декларується незалежно від того, чи була вона оплачуваною.

60. Чи слід декларувати роботу за сумісництвом членів сім'ї?

Ні, у декларації зазначається лише робота, яку виконує або виконував за сумісництвом суб'єкт декларування.

Членство в організаціях та їхніх органах

61. Членство у яких об'єднаннях (організаціях) слід відображати в декларації?

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначається інформація про членство суб'єкта декларування в громадських об'єднаннях, благодійних організаціях, саморегулювальних чи самоврядних професійних об'єднаннях, а також входження до керівних, ревізійних чи наглядових органів таких об'єднань (організацій).

До об'єднань (організацій), членство у яких (членство в органах яких) слід відображати в декларації, належать:

1) об'єднання, на які поширюється дія Закону України "Про громадські об'єднання", а саме громадські організації та громадські спілки, які мають статус юридичної особи;

2) громадські організації роботодавців та їх об'єднання, на які поширюється дія Закону України "Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності";

3) благодійні організації, які утворюються та діють відповідно до Закону України "Про благодійну діяльність та благодійні організації";

4) саморегулювальні об'єднання, а саме некомерційні об'єднання фізичних та юридичних осіб, які здійснюють професійну діяльність на певному ринку чи у певній сфері діяльності. Йдеться, зокрема, про саморегулювальні об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та фондового ринку, адміністраторів недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок, саморегулювальні організації у сфері архітектурної діяльності, у сфері землеустрою, саморегулювальну організацію учасників ринку електричної енергії України, саморегулювальні організації оцінювачів, аудиторів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) тощо;

5) самоврядні професійні об'єднання, а саме об'єднання фізичних осіб, які здійснюють професійну діяльність, зокрема, самоврядні об'єднання адвокатів (Національна асоціація адвокатів України), нотаріусів (Нотаріальна палата України), лікарів.

У декларації не зазначається членство (членство в органах) в таких організаціях (об'єднаннях):

- політичні партії;
- релігійні організації;
- професійні спілки;
- об'єднання співвласників багатоквартирного будинку;
- асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання;
- об'єднання юридичних осіб приватного права, які не є громадськими об'єднаннями;
- органи суддівського, прокурорського самоврядування.

62. Чи необхідно зазначати інформацію, якщо станом на кінець звітного періоду (наприклад, 31 грудня звітного року) суб'єкт декларування не є членом громадського об'єднання та не входить до складу його керівних органів, але був членом (входив до складу органів) упродовж звітного року?

Інформація щодо членства в організаціях (об'єднаннях) або їх органах зазначається станом на останній день звітного періоду (станом на 31 грудня звітного року для щорічних декларацій). Якщо суб'єкт декларування був членом об'єднання або входив до складу його органів, але припинив членство (входження до органів) станом на останній день звітного року, інформація про членство (входження до органів) у декларації не зазначається.

63. Чи потрібно вказувати в декларації те, що суб'єкт декларування є адвокатом, але право на здійснення адвокатської діяльності зупинено на виконання вимог закону щодо несумісності?

Відповідно до частини п'ятої статті 45 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", з моменту складення присяги адвоката України кожен адвокат стає членом Національної асоціації адвокатів України. Згідно з частиною першою цієї статті, Національна асоціація адвокатів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування. Таким чином, Національну асоціацію адвокатів України слід вважати самоврядним професійним об'єднанням адвокатів. Інформація про членство в такому об'єднанні або про входження до його керівних, ревізійних чи наглядових органів повинна бути відображена у декларації відповідно до пункту 12 частини першої статті 46 Закону.

Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані

64. За якою формою та яким чином слід подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування?

Відповідно до частини другої статті 52 Закону, у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме отримання ним доходу,

придбання майна на суму, яка перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це Національне агентство. Зазначена інформація вноситься до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Порядок інформування Національного агентства про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування визначений у Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, який був затверджений рішенням Національного агентства N 3 від 10.06.2016 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 15.07.2016 за N 959/29089). Відповідно до пункту 6 Розділу II зазначеного Порядку, суб'єкти декларування письмово повідомляють Національне агентство про суттєві зміни у своєму майновому стані відповідно до частини другої статті 52 Закону шляхом подання відповідного електронного повідомлення до Реєстру через власний персональний електронний кабінет у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна. Зазначене електронне повідомлення подається шляхом заповнення відповідної електронної форми на веб-сайті Реєстру відповідно до технічних вимог до форми. Згідно з пунктом 2 розділу II зазначеного Порядку, повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подається через мережу Інтернет з використанням програмних засобів Реєстру у власному персональному електронному кабінеті суб'єкта декларування після реєстрації в Реєстрі.

Виправлені повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування до Реєстру не подаються. Повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подаються винятково в електронній формі, їх паперова копія не подається.

Електронна форма для подання повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування затверджена рішенням Національного агентства N 3 від 10.06.2016.

64-1. З якого часу у суб'єкта декларування припиняється обов'язок подавати повідомлення про суттєві зміни у майновому стані?

Відповідно до частини другої статті 52 Закону у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме: отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це Національне агентство. Зазначена інформація вноситься до Реєстру та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Абзацом п'ятнадцятим частини першої статті 1 Закону визначено, що суб'єкти декларування - особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту

2, пунктах 4 і 5 частини першої статті 3 Закону, інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до Закону.

У свою чергу, відповідно до абзацу другого частини другої статті 45 Закону особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, зобов'язані наступного року після припинення діяльності подавати в установленому частиною першою цієї статті порядку декларацію за минулий рік.

Відповідно до пункту 4 Правил заповнення форми повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10 червня 2016 року № 3, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 липня 2016 року за № 961/29091 (далі - Правила заповнення форми повідомлення), інформація, включена в повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування, повинна бути також відображена в декларації, яку такий суб'єкт декларування подає відповідно до Закону.

Враховуючи зазначене, особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до Закону), є суб'єктами декларування, які згідно з положеннями частини другої статті 52 Закону у разі суттєвої зміни в їх майновому стані зобов'язані письмово повідомити про це Національне агентство.

Тобто, якщо суб'єкт декларування припинив виконувати функції держави або місцевого самоврядування у серпні 2016 року, а декларацію особи, яка припинила відповідну діяльність, подав у лютому 2017 року, то обов'язок у такого суб'єкта декларування подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані припинився після подання декларації особи, яка припинила виконувати функції держави або місцевого самоврядування.

(Роз'яснення доповнено запитанням 64-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.02.2018 р. № 118)

64-2. Чи необхідно суб'єкту декларування подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані у разі отримання кредиту, позики, поворотної фінансової допомоги (позички) тощо?

Частиною другою статті 52 Закону визначено, що у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме: отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це Національне агентство.

Відповідно до пункту 1 Правил заповнення форми повідомлення під суттєвою зміною в майновому стані суб'єкта декларування розуміється отримання ним одноразового доходу або придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на

01 січня року, у якому подається повідомлення. Для кожного випадку отримання доходу або придбання майна подається окреме повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування.

Згідно з підпунктом 14.1.54 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України дохід з джерелом їх походження з України - будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді, зокрема, доходів від зайняття підприємницькою та незалежною професійною діяльністю.

Враховуючи зазначене, суб'єкт декларування зобов'язаний подати повідомлення у разі отримання ним кредиту, позики, поворотної фінансової допомоги (позички) тощо на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року.

(Роз'яснення доповнено запитанням 64-2 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.02.2018 р. N 118)

64-3. Чи необхідно суб'єкту декларування, який зареєстрований як фізична особа - підприємець, у декларації зазначати інформацію про дохід, отриманий від підприємницької діяльності, та подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані?

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 46 Закону у декларації зазначаються відомості, зокрема, про отримані (нараховані) доходи, у тому числі доходи у вигляді заробітної плати (грошового забезпечення), отримані як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, гонорари, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати, благодійна допомога, пенсія, доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав, подарунки та інші доходи.

Частиною другою статті 52 Закону визначено, що у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме: отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це Національне агентство.

Згідно з підпунктом 14.1.54 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України дохід з джерелом їх походження з України - будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді, зокрема, доходів від зайняття підприємницькою та незалежною професійною діяльністю.

Відповідно до пункту 1 Правил заповнення форми повідомлення під суттєвою зміною в майновому стані суб'єкта декларування розуміється отримання ним одноразового доходу або придбання майна на суму, яка

перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 01 січня року, у якому подається повідомлення. Для кожного випадку отримання доходу або придбання майна подається окреме повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування.

Таким чином, у разі отримання суб'єктом декларування, який зареєстрований як фізична особа - підприємець, одноразового доходу від підприємницької діяльності на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 01 січня відповідного року, такому суб'єкту декларування потрібно подати повідомлення відповідно до частини другої статті 52 Закону.

Крім того, інформацію про отримані доходи від підприємницької діяльності необхідно зазначати у розділі 11 "Доходи, у тому числі подарунки" декларації. Звертаємо увагу, що доходи, отримані від підприємницької діяльності, необхідно зазначати у відповідному розділі декларації незалежно від їх розміру.

(Роз'яснення доповнено запитанням 64-3 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.02.2018 р. N 118)

64-4. Коли необхідно подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані у разі придбання автомобіля, якщо його придбано за кордоном?

Відповідно до пункту 1 Правил заповнення форми повідомлення під суттєвою зміною у майновому стані суб'єкта декларування розуміється отримання ним одноразового доходу або придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 01 січня року, у якому подається повідомлення.

Відповідно до статті 334 Цивільного кодексу України право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом.

Переданням майна вважається вручення його набувачеві або перевізникові, організації зв'язку тощо для відправлення, пересилання набувачеві майна, відчуженого без зобов'язання доставки.

Згідно з пунктом 5 Правил заповнення форми повідомлення доходу та видатки на придбання майна суб'єкта декларування відображаються у грошовій одиниці України. Доходи/видатки, одержані/здійснені в іноземній валюті, з метою відображення у повідомленні перераховуються в грошовій одиниці України за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діяв на дату одержання доходів / здійснення видатків.

Вартість майна, що було придбано суб'єктом декларування, зазначається у грошовій одиниці України відповідно до останньої грошової оцінки майна або - якщо така оцінка не проводилася чи її результати не відомі суб'єкту декларування - на момент набуття майна у власність (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності).

Враховуючи зазначене:

1) при визначенні вартості майна (транспортного засобу, придбаного за межами України), щодо набуття у власність якого суб'єкт декларування повинен подати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, витрати із справляння податків, зборів та інших обов'язкових платежів, пов'язаних із ввезенням такого транспортного засобу на митну територію України та його державною реєстрацією, не повинні враховуватись для цілей декларування;

2) придбання суб'єктом декларування транспортного засобу за межами України, що підтверджується відповідними документами, без державної реєстрації такого транспортного засобу вважається "придбанням майна" в розумінні частини другої статті 52 Закону;

3) суб'єкт декларування повинен подати повідомлення про суттєві зміни у майновому стані (у разі придбання ним транспортного засобу за межами України, вартість якого перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року) протягом 10 днів з моменту набуття права власності за договором.

Разом з цим якщо при здійсненні суб'єктом декларування реєстрації транспортного засобу або його митному оформленні, зокрема сплаті ввізного мита, акцизного податку чи податку на додану вартість, суб'єкт декларування у звітному періоді здійснив видаток, що перевищує встановлений поріг декларування (50 прожиткових мінімумів), то такий видаток повинен бути відображений у розділі "Видатки та правочини" декларації.

(Роз'яснення доповнено запитанням 64-4 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.02.2018 р. N 118)

65. Чи необхідно відображати інформацію, яка була зазначена в повідомленні про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, у декларації такого суб'єкта декларування?

Подання інформації про суттєві зміни в майновому стані відповідно до статті 52 Закону не звільняє суб'єкта декларування від обов'язку подати декларацію та зазначити в ній відомості, передбачені статтею 46 Закону. Наприклад, у разі отримання доходу на суму вище 50 ПМ суб'єкт декларування повинен надіслати про це повідомлення в Національне агентство шляхом подання відповідної електронної форми на веб-сайті Реєстру. Зазначена інформація повинна бути також відображена у наступній декларації цього суб'єкта декларування, що охоплює відповідний звітний період (наприклад, у наступній щорічній декларації, яка охоплює звітний рік, у якому суб'єкт декларування подав відповідне повідомлення про суттєві зміни в його майновому стані).

Слід звернути увагу на відмінність у порогах декларування, встановлених Законом для відображення інформації в декларації та повідомленні про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування. Так, у повідомленні про суттєві зміни в майновому стані вказується інформація про отримання доходу або

придбання майна на суму більше 50 ПМ. Цей поріг поширюється також на цінне рухоме майно, яке було придбано суб'єктом декларування. Водночас, відповідно до пункту 3 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначається інформація про цінне рухоме майно (крім транспортних засобів), якщо його вартість перевищує 100 ПМ. Відповідно, у разі придбання цінного рухомого майна (крім транспортних засобів) вартістю більше 50 ПМ, але менше 100 ПМ, інформація про придбання такого майна буде відображена в декларації лише в розділі "Видатки та правочини", оскільки поріг декларування в цьому розділі також становить 50 ПМ.

65-1. Роз'яснення поняття "одноразовий дохід", який застосовується при повідомленні суб'єктами декларування про суттєві зміни в майновому стані.

Зобов'язання частини другої статті 52 Закону є додатковим заходом здійснення фінансового контролю, спрямованого на з'ясування фактичної зміни у майновому стані суб'єкта декларування. Тобто повинна виникати реальна суттєва зміна у майновому стані, яка полягає у можливості використання відповідного доходу для задоволення власних потреб суб'єктом декларування.

Під поняттям "одноразовий дохід" слід розуміти отримання суб'єктом декларування доходу, що перевищує суму в розмірі 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, який нарахований та виплачений одним джерелом доходу, має певну ознаку доходу та визначену дату набуття права власності на такий дохід (дату отримання доходу).

При цьому для обчислення суми, яка створює у суб'єкта декларування обов'язок подати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, необхідно брати нарахований розмір "одноразового доходу", оскільки відповідно до підпункту 168.1.1 пункту 168.1 статті 168 Податкового кодексу України, податковий агент, який нараховує, виплачує або надає оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок на доходи фізичних осіб.

Наприклад, у випадку отримання кількох платежів заробітної плати з різними сумами має місце отримання декількох одноразових доходів з одного джерела. Тобто особа може розпоряджатись грошовими коштами одразу після їх одержання (надходження частинами, наприклад, заробітна плата за першу половину місяця 15-го числа і заробітна плата за другу половину місяця до 30-го числа).

Отже, суб'єкт декларування повинен подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані лише в тому разі, коли розмір нарахованої заробітної плати за половину місяця, виплачений йому на певну дату, перевищує суму в розмірі 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року.

(Роз'яснення доповнено запитанням 65-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.02.2018 р. N 118)

66. Якщо розмір місячної заробітної плати суб'єкта декларування перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, чи необхідно подавати щомісяця повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування?

Заробітна плата суб'єкта декларування вважається його доходом. Відповідно, якщо суб'єкт декларування отримав одноразовий дохід (у вигляді заробітної плати тощо) у розмірі, що перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня року, коли такий дохід було отримано, то виникає обов'язок повідомити про це Національне агентство шляхом подання повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування.

66-1. Чи подається повідомлення про суттєві зміни в майновому стані у разі отримання доходу або придбання майна членом сім'ї?

Відповідно до пункту 3 Форми повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, затвердженої рішенням Національного агентства від 10 червня 2016 року № 3, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 липня 2016 року за № 961/29091 (далі – Форма повідомлення), інформація про отримання доходу або придбання майна членом сім'ї суб'єкта декларування не повідомляється.

(Роз'яснення доповнено запитанням 66-1 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

66-2. Чи подається повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування у разі отримання спадщини, подарунка, приватизації нерухомого майна вартість яких не відома?

Якщо при отриманні спадщини, подарунка, приватизації нерухомого майна грошова оцінка такого майна не проводилась і вартість його не відома, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані не подається.

(Роз'яснення доповнено запитанням 66-2 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

66-3. Чи подається повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування у разі придбання послуг на суму, яка перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року?

Згідно зі статтею 177 Цивільного кодексу України об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага.

Відповідно до частини першої статті 901 Цивільного кодексу України за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується

за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Враховуючи, що Формою повідомлення не передбачено розділу "Видатки та правочини", повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування у разі придбання послуг на суму, яка перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня відповідного року, не подається.

Водночас у разі придбання послуг на суму, яка перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня відповідного року, то такий правочин повинен бути відображений у розділі "Видатки та правочини" декларації.

(Роз'яснення доповнено запитанням 66-3 згідно з рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2018 р. N 3225)

Відповідальність за подання недостовірних відомостей

67. Чи настає відповідальність за ненавмисну помилку в декларації?

Зазначення в декларації завідомо недостовірних відомостей може тягнути за собою дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність. Адміністративна відповідальність передбачена статтею 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 250 ПМ.

Статтею 366¹ Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації. При цьому відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 ПМ.

У разі подання завідомо недостовірних відомостей стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму менше 100 ПМ, до суб'єкта декларування може бути застосовано дисциплінарну відповідальність.

Слід звернути увагу, що адміністративна та кримінальна відповідальність передбачені виключно за подання "завідомо недостовірних" відомостей.

Тобто відповідне діяння має бути вчинено суб'єктом декларування з прямим умислом. При цьому, для притягнення до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень необхідно довести наявність такого умислу, а саме те, що суб'єкт декларування усвідомлював не достовірність відомостей, які він зазначив у декларації.

68. Чи настає адміністративна або кримінальна відповідальність за подання недостовірних відомостей в декларації, якщо такі відомості суб'єкту декларування надав член його сім'ї?

Якщо недостовірні відомості, які були зазначені в декларації, були надані суб'єкту декларування членом його сім'ї, то відповідальність може настати лише в тому разі, коли суб'єкт декларування усвідомлював не достовірність таких відомостей, але попри це свідомо зазначив їх у декларації. Відповідно до положень законодавства про адміністративну та кримінальну відповідальність (див. попередній пункт роз'яснення), карається винятково подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей. При цьому враховується умисел на зазначення таких відомостей саме суб'єкта декларування, а не членів його сім'ї чи інших осіб, які надали інформацію для заповнення в декларації. Отже, суб'єкт декларування не може бути притягнений до відповідальності за подання в декларації недостовірних відомостей, які були надані йому членом сім'ї, якщо суб'єкту декларування не було відомо про недостовірність таких відомостей на момент подання декларації.

Це Роз'яснення носить рекомендаційний характер та не містить нових правових норм.